

ТОНГЮЛАУЗИ

Ўзбекистон болалари ва ўсминаларининг газетаси

Газета 1929 йил 1 августдан чиқа бошлаган

№ 32-33 (6873-6874)
1998 йил 28 апрель, сешанба

Сотувда эркин
нархда

одамларни эзгуликка чорлайди.
Озод Ватанимизнинг ёргу келажагини яратувчи ёшлар экологик мухитни яхшилаб, табият неъматларини арасин,— дейди.

«Гуллар ва қушлар» байрами ўтказилган мактабимиз спорт майдончасига келиб қолган

ча қувонч топа оладиган ёш табиатшунослар мактабимизда кўплас топилди. Бу байрамни ўтказишмиздан асосий мақсад ҳам шу эди-да.

Байрам ўтказилган синфларо мусобақа уни янада мазмунли қилди. «Сиз гулларни биласизми?», «кушлар бизнинг

ГУЛЛАР ВА ҚУШЛАР - ЎЗИМИЗНИКИ

киши худди ўзини чаманзор бок-
ка кириб қолгандек ҳис қиласди.

— Дунёда энг яхши курганим
— гул, — дейди синфдошими Лобар. — Чунки фақат уларнинг
гузаллигидан эмас, балки
гулларни парваришилацдан ҳам
олам-олам завқ оламан.

Лобар сингари гулсевар, ҳар
турли қушларни боқишидан узи-

дустимиз», мавзусидаги баҳслар
ҳамда асфальтта расм чизиш
танловида 8-«Д» синф ўқувчи-
лари голиб чиқишиди, улар яна
янги «гуллар ва қушлар» билан
рагбатлантирилди.

Феруза Жўраева,
Бухоро шаҳридаги 35-
ўрта мактаб ўқувчиси.

МАЊНАВИЯТ БИЛИМ ЎЧОҒИ

да, қолганлари эса рус тилидаги мактаблар экан. Болалар муассасалари сони 65 та булиб, улардан 20 таси завод ва фабрикалар қарамогидадир.

Тумандаги 171-мактаб бу йилдан бошлаб гимназия, 121-мактаб лицей академия, 50-мактаб эса банк ассоциациясига асосланган махсус мактаб булиб иш бошлап келажакда ёш авлоднинг иқтисодий ва такомиллашган билим олиши ота-оналарни ҳам қувонтироқда. Жумладан, тумандаги 241 мактабда ота-оналар ҳомийлигига

кичик спорт зали қурилиб ишга туширилди. Албатта биз ота-оналар қанчалик юксак чўққиларни орзу қилсан, шу юксаклик парвозида фарзандлар камол топипини истаймиз.

Шундай экан, нега биз бу гунги кунда болаларимизнинг газета ва журнallлар ўқиб боришини вақтида талаб қилолмаймиз? Ҳар бир бола қалбимиз?

Туманда 38 та ўрта мактаб булиб, шундан 8 таси аралаш, 7 таси соғ узбек тили-

даги Ватанга мұхаббат, юртга садоқат мана шу мањнавият чашмасидан дилларига жо бўлмайдими?

Мањнавият келажак авлод йулида ҳамиша тинмай ҳаракат қилишни талаб этади. Болалар учун бадиий адабиётлар, қизиқарли газета ва журнallлар мұхайе. Болаларнинг қизиқишилари, тенгдошлигининг талантини ва ижодий ишлари доимо газета саҳифаларида ёритилса, уларнинг орзу-истаклари ҳам, дилларидаги яширин умидлари ва сирлари уларни фикрлашга чорласа... Бу ишга нафақат ўқитувчилар, балки ота-оналарни бажонидил киришмоқлари лозим.

Келажаги буюк давлат ёшларининг билим қирралари ҳам, ижод йўллари ҳам буюк бўлмоги даркор. Газета, журнallлариз болаларнинг дунё-қараши, тафаккури ривож топмаганидек, ҳар бир ишга астойдил бел боғлаш биз катталардан катта масъулият талаб этмоқда.

Маъмура
МАДРАҲИМОВА

АҲМАД ФАРГОНИЙ – МЕНИНГ БОБОМ

Мактабиимизда ранг - барага тадбирлар билан бир қаторда мавзулари кенг кечалар, фанларга оид кўрик танловлар ҳам ўтказилиб турилади. Мана, яқинда фанларнинг шохи бўлган математика бўйича кўрик - танлов ўтказилди. Бу танлов қомусчи Аҳмад Фаргонийнинг 1200 йиллигига багишланди. Унда Аҳмад Фаргоний, Ал-Беруний, Ал-Хоразмий гуруҳлари. Иштирок этишиб, ўзларининг математика соҳасидаги чуқур билимга эга эканликларини намойиш қилишиди. Қатнашчилар математикага оид саломлашишлар, буюк сиймоларнинг ҳаёти ва ижодига доир саволларга жавоб берисди. Тестларни ечишда иштирокчилар томонидан қўйилган саҳна қуринишлари нафақат математика балки адабиётда ҳам ўзларининг моҳирликларини намойиш қилишиди.

Танлов қатнашчилари улуғ сиймолар ижодига багишлаб тайёрлаб келишган стендларни тақдим этишиди.

Шу куни Ал-Хоразмий гурухи голиб чиқди.

Ўқувчиларни кўрик - танловга тайёрлашда математика ўқитувчилари Азиза Назирова, Дурия Умбетованинг ҳиссалари катта эканлиги маълум булди.

Буни тан олган ота-оналар ўз фарзандларининг қобилияти ва зукколикларидан хурсанд булишиди.

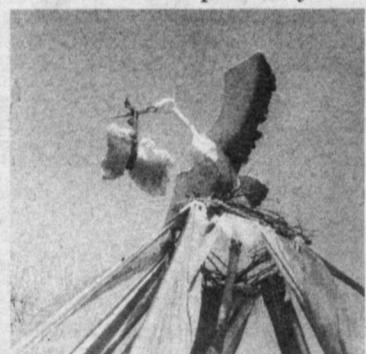
Н.МУТАЛОВА,
Ўрта Чирчиқ туманидаги
56- мактаб ўқитувчиси.

28
апрель

Узоқ кишки уйқудан уйонаётган она-Ер бағрида мұдраб ётган майсалар аста қулоқ чиқарып, баһор келдимиң, дея атрофга жағдирашади, момақаймоқлар эса «Хамма гуллардан олдин очилдім», дегандек гердайиб туришади. Хамма ёк гулға, яхшиликка бурканади. Табиатнинг уйғониш, янгиланиш фасли - баһорни жуда яхши күраман. Уни яхши күришимнинг яна бир сабаби, бу - Наврӯз байрами баһорда келишидір. Баһор келиши билан ол у юртда шод-хуррамлық бошланади. Ҳар куни бирор маҳаллада сумалак пиширишади, болалар эса мазза қилиб ейишади.

Мен ёзи сумалакни жуда яхши күраман. Шунинг учун ҳам ойим қаерга Наврӯз байрамига борсалар, дарров әргашаман. Яқында ойим билан бирга Юнусобод туманидаги «Кизил дәхқон» маҳалласидаги холамникiga меҳмонга борувдим. Қарасак маҳаллада Наврӯз байрамини нишонлашаётган экан. Маҳалладаги катта майдон шарлар ва гуллар билан безатылған. Болалар варрак учирышапты.

Лайлакнинг рамзий уяси-

ни ясаб, майдоннинг ўртасидаги симёочга ўрнатышиди. Уяннинг атрофига осилған ранг-бараг ленталар шабадада ҳилпираб, күзларни күвнатади. Уядан қанот қоқиб турған лайлак түмшүғида йўргакланған чақалокни тутиб турибди. Бу баһор ва тинчлик рамзи. Ойим чақалоқларни лайлаклар олиб келади, дердилар, рост экан-а?

Сал бўйим баландрок бўлганидами, ўша лайлак кўтариб турған чақалоқнинг юзини очиб кўрадим. Шундай деб ўйлаб турғанимда холам чақирдилар. «Манавиларни қара, Гул-

ноз, сенга жудаям ёқса ке- рак», дедилар. Бу ерда ўзбек халқининг миллий хунар- мандчилигидан намуналар осиб ташлашибди: сўзаналар дейсизми, гиламлар, ироқидўппилар, зар дўппилар... Ву-уй уларнинг чи- ройлилитини! Шу чиройли кашталарни тиккан чевар

нақанги қизиқчи одам экан- лар-ки, артистми ёзи, биломдадим.

-Анави бува ким?- деб сўрадим.

Холам кулдилар.

-Маҳкам амакинг-ку танимадингми?- дедилар. Маҳкам амаки кулдираве- риб, тоза одамларнинг ича-

ладилар-да, қўлимга бир пиёла сумалак тутқаздилар.

Маҳалла оқсоқоли Нифмат амаки Наврӯз байрамини очиқ деб эълон қилиш учун сўзни 86 ёшга кирган Асомхўжа бобо Ҳусановга бердилар. Бобонинг 70 на- фар набира ва эваралари бор экан.

ЖАВРҰЗЖИ ҶАҲІЛ ЖҮРДАМАН

холаларимга шунақанги ҳавасим келдики, асти қўяверинг! Мен ҳам катта бўлганимда шунақа кашталар тикишни ўрганиб оламан.

Бу ерда ҳавас қиласидан нарсалар жуда кўп эди. Бир томонда кўйлаклар, болаларнинг қалпоқчалари қўйилган, салнарироқда эса ёғоч ва темирдан ясалган буюмларни кўз-кўз қилишиб усталар туришибди. Яқинроқ бориб қарасам, бу усталар ёшгина болалар экан. 8-синф ўқувчиси Музаффар Тожибоев, Дониёр Комилов, 6-синф ўқувчиси Хусан Султоновларнинг ясаган уй -рўзгор буюмларни кўриб ҳайрон қолдим. 83-мактабда ўқийдиган бу болалар ҳали ёш бўлишларига қарамай техник ижод тўғараги раҳбари Куролбой aka Жалгашев ёрдамида 25 хил рўзгор буюмларни ясашни ўрганиб дилар. Маҳалла аҳли болалар ясаган капгир, сабзи тахта, нақшин гулдан каби буюмларни арzon баҳода бажонидил сотиб олишар экан.

-Вой барака топкурлар-е, ясаган буюмларнинг дўкондагиларидан ажратиб бўлмайди-я!-деб ажаблан- дилар маҳалла оқсоқолла- ридан бири Нормухаммад бува болаларнинг ишлари- ни томоша қилатуриб. Бу ерда Асомхўжа бува билан ҳам танишиб олдим. Асомхўжа бува-чи Финландия урушида ҳам бўлган эканлар. Илгари шу маҳаллада оқсоқол бўлиб, ҳозирги пайтда мазза қилиб қарилек гаштини сураётган эканлар.

Кейин Маҳкам амаким билан ҳам танишдим. Шу-

гини уздилар. Бир вакт қарасам, нақ Раҳима ойим ўтирибдилар. (Мен бувимни Раҳима ойи деб чаки- рардим)

-Хола, қаранг, Раҳима ойим ўтирибдиларми?-аста шивирладим холамга.

-Эсинг қурсин сени, ахир,

Раҳима ойингни қазо қилганларига бир йил бўлди- ку,-дедилар холам ва тикилиб қараганларидан сўнг кўшиб қўйдилар.-Ха, ростдан ҳам жуда ўхшаб кетар эканлар.

Холам яна сухбатни давом эттириди. Мен зерикиб кетганимдан, ўша Раҳима ойимга ўхшайдиган бувижоннинг ёнига бордим. Бувижон жудаям очиқкўнгил, ширинсухан аёл эканлар,- мени эркала бошимни си-

-Ўзбекистонимизнинг мустакилликка эришгани-

ни ва мана бунақанги Наврӯз байрамларини кўриб жудаям хурсандман, шу қунларга етказганига шукр. Ҳаммангиз соғомо-н, баҳтли бўлинглар!-дедилар Асомхўжа бува.

Рақслар қўшиқقا улан-ди. Баҳорнинг тансик таоми сумалак эса ўзбекнинг фахри бўлмиш паловга... -Дастурхонга қараб менга ўхшаган ширинхўларнинг кўзи ўйнайди: вараки сомса дейсизми, кўк сомсами, қатламалар, тортлар, патирлар... Қайси бирини олдин татиб қўришни билолмай бошим котди... Шунақанги лаззатли таомларни тайёрлаган холажонларга таҳсин ўқиб, кўк сомсадан ура кетдим. Катталар-ку ўз ўйлига-я, лекин асл байрам болаларники бўлди. Болаларнинг кий-чуви одамларни байрамга чакираётган карнай-сурнайнинг овозини ҳам босиб кетгудек: бири арғимчоқ учади, бири кувлаш-мачоқ ўйнайди, ўғил болалар варрак учирышапти, ишқилиб яйрашди-да.

«Кизил дәхқон» маҳалласидаги Наврӯз байрами хақида гапириб берсам ўртоғим Малика ишонмади. «Сен ўзингдан тўқиб чи- қаряпсан», -деди.

Мен эса Маликага Ра- виль амаким олган мана бу

суратларни кўрсатдим.

-Агар шу суратларни кўриб ҳам ишонмасанг, -дедим Маликага, -аламинг дан бурнингни тишила.

Суратларни кўргач Малика ишонди. Унинг менга шунақаям ҳаваси келди!

**Гулноз ТОЖИБОЕВА,
Сергели туманидаги
252- мактаб
ўқувчиси**

Бир вакт қарасам «Ке- лин салом» бошланди-ку!

Атлас кўйлак кийган, бошларида зар дўппи, ма- лоҳати оймомони ҳам лол қолдирадиган гўзл қизлар ял-ял ёниб даврага кириб келишди.

Ўрталарида келинчак са- ломга бош эгиг туриби. Ширинликларга овора бўлиб, исмларини эшитмай қолдим.

Бир хола доирани чер- тиб шунақанги «Ёр-ёр» айтдилар-ки! Ҳаммани сел килдилар ўзиям!

Кейин эса «Бешик тўйи»-ни ижро этишди. «Алла- ни эшитиб ўзиям эриб кет- ганимдан ухлаб қолай, деб- ман.

-Холажон, маҳаллангиз- да фақат артистлар яшаша- дими? -сўрадим холамдан.

-Э, биз артистларни ҳам ўйлда қолдириб кетамиз, - дедилар холам мақтантан- симон.

Лекин, мақтаса арзигудай эди-да. Ўзиям кўрмаганлар армонда қоладиган жуда зўр байрам бўлди.

Ўйимизга келиб ҳамма ўртоқларимга мақтандим.

Иқтидорларни
излаймиз

ҲАЙРАТЛАРДА ЁРИШГАН ДҮНЕ

Болаликнинг ҳайратлари
ёрг бўлади, бокира бўлади,
мунаввар бўлади. Қадим Бу-
хоронинг тарихлар афсона
сўйлаган минорларида, минг
йиллеклар қўшиқ кўйлаган чи-
порларида, салтантатларни-
нг сирли излари қолган девор-
ларида у ҳайратлар янада
ёришиб ёришиб кўринади.

**Бухоро-шарифни бир кўр-
май туриб шеър ёзиш гуноҳи-
зим дейдилар. Биз бугунги
сўзни ана шу ҳар бир тошу —
тупроғи сирли афсоналарга
кўмилган, муассазам заминда
яшаб туриб ижод қиласётган,
кўнгли самолардан да оппоқ,
орзулари камалакдан да ҳа-
рир, осмондил болакайлар-
нинг ижодига бош-қош бўлиб,
уларни шеъриятнинг ёргу ва
айни чоғда машақватли ос-
тонаси сари бошлиётган фи-
дои инсон Муҳаммад ака
Нарзиевга бермоқчимиз. Му-
ҳаммад ака Нарзиев вилоят**

тарбиявий ишлар марказини-
нг сардори:

— Республика иқтидорли
болаларининг анжуманида ви-
лоятимиз ўқувчиларининг
шеърлари яхши баҳоланган
экан, шубҳасиз бу мени ҳам
ниҳоятда хурсанд қилди.

Бизда иқтидорлар ниҳоят-
да кўп, фақат уларни юзага
чиқариш учун муҳим шароит
керак холос. Аммо бу борада-
ги ишларни жуда таҳсинга
лойик деб бўлмайди. Лекин
ўз имкониятларимиз даражасида
қўлдан келгунча ҳаракат
қилиб, изланаятмиз. Мана ма-
салан, туманлар миқёсида олиб
қарайдиган бўлсан, биргина
Жондор туманинг ўзида
қанчадан-қанча гўзал ва бе-
такрор талантлар бор. Масала-
лан, Бизнес мактабининг 1-
гурух чеварлик бўлимининг
талабаси Зайнабхон Мехмо-
новани «Тонг юлдузи»нинг
мухлислари ҳам жуда яхши
танишади. Чунки бу иқтидор-

ли қизалоқ «Тонг юлдузи»
газетасининг доимий
муаллифларидан бирига айла-
ниб ултурган.

Гиждувон туманидаги
уқувчи ёшларни олайлик.
Улардаги иқтидор, улардаги
саҳоҳиятни унча-мунча ўқув-
чилардан излаб топиш муш-
кул.

Бухоро шаҳридаги болалар
ижодиети марказининг
ишлари ҳам ҳар қанча мақ-
товга арзиди.

Авваламбор иқтидорларни
кашф қилмогимиз лозим.
Узоқ қишлоқларда қанчадан-
қанча иътеъодлар, ноёб иқ-
тидорли болалар бор. Агар
биз уларни вақтида илғаб,
устозлик қилиб, қўлларидан
тутиб катта йўлга бошласак,
у гуллаб юксак чўққига
етади. Лекин қаровсизлик-

дан ҳар бир талант ҳам шуб-
ҳасиз ўлади.

Яратиш ишқи инсонни ҳа-
миша гўзларликка ундан кел-
ган. Шу уринда бир нарсани
таъкидлаб ўтсан, мен айнан
вилоят ҳокимлиги ва халқ
таълими бўлимидан ниҳоят-
да миннатдорман. Чунки улар
бизнинг уюштирадиган ре-
жаларимиз ва тадбирларимиз-
га ҳамиша бош-қош бўлиб,
астойдил ёрдам бераб кел-
моқдалар.

Мухтасар сұхбатимизни-
нг охирида мен бу иқтидор-
ларга фақат ёрг ҳайратлар
ёрг бўлишини тилайман. Чун-
ки бу қадим дунё аслида
ҳайратлардан яраландир ва
айнан шу ҳайратлар силсила-
сида яна ҳам ёришиб равшан
бўлиб бораверади. Бу рав-
шанлик замирида она юрти-
мизнинг, элимизнинг, хур Ўз-
бекистонимизнинг ёргу кела-
жаги бор.

**Сұхбатдош: САНОБАР
Бухоро вилояти, Жондор
туманидаги 20-ўрта
мактаб.**

БЎЙИНБОФ ТАҚҚАНАЛAR

Республикамиз мустақилликка ёришгач, барча жабҳалар
қаторида таълим ва тарбияда ҳам истиқлол руҳи сезила
бошлади. Мактаб ва мактабдан ташқари муассасалар ҳам
«Кадрлар тайёрлаш миллий дастури»да кўрсатиб ўтилган
муаммоларни бартараф этиш, таълим жараёнида ижобий
ўзгарши қилишига ҳаракат қилимодалар.

Ташаббус

Тошлоқ туман «Болалар
ва Ўсмирлар ижодиети мар-
кази» Соҳибқирон Амир Темур таваллуд топган кунда
уюшмага аъзо бўлган ўқувчи-
ларга «Темурийлар бўйинбоги» тақиши анъанасини бош-
лаб бердилар. «Болалар ва
Ўсмирлар юушмаси ижодиёт-
ти маркази» директори Абду-
думажид Солиев бу хусусда
шундай дейди:

— 1991 йилнинг ноябрь
оида булиб ўтган республика «Болалар ва Ўсмирлар Уюш-
маси»нинг қабул қилган Низомига кўра юушма уз байро-
ги ва нишонларини танлаш
хукуқига эга. Биз «Темурийлар» сафига аъзо қилган
уқувчилар ҳар томонлама бар-
камол булишларини, илм олишда, меҳнатда, тадбиркор-
ликда, одоб-аҳлоқда, юриш-
туриш, хатто кийим-бош, яъни
уқувчилар кийими билан аж-
ралиб туришларини истаймиз. «Темурийлар» сафига
қабул қилинган ўқувчи-
ларга ана шунинг учун «Темурийлар бўйинбоги» таш-
кил қилиш ва бомбомиз Амир Темур таваллуд топган кунда
тарқатишни ният қилгандик, орзумиз амалга ошиди.

— Бўйинбогнинг ўлчамла-
ри, ранги қандай ва уни нима
билан изоҳлайсиз?

— Бўйинбогнинг ўлчами
қўйидагича: узунлиги 95 сан-

йигилиш қарори билан бўйин-
бог масаласини ижобий ҳал
қилишни услубчилар X. Тур-
диеев ва M. Қорабоевларга юк-
латилди. Ишонасизми, бўйин-
бог учун мос, пухта, чидамли
мато ахтариб барча тўқимачи-
лик корхоналарига бордик.
Бирортасидан топиб бўлмади.
Мажбур, бозор кездик.
Керакли матони топгач уни
бўятиш, бичиши, тикиш ишла-
рини буортма бериб бажар-
тирдик.

— Маблаг масаласини қан-
дай ҳал этдинглар?

— Сиздан биринчи бўлиб
шу саволни кутгандим. Мак-
таб ўқувчилари жуда катта
куч. Агар улар бирлашса, аҳил-
иноқ бўлишса нималарга қо-
дир эканликларини катталар-
га курсата оладилар. Ҳамма
жойда ўтиш даврининг қийин-
чиликлари тўғрисида гапири-

шадио, бор нарсаларни авай-
лаб-асрасни, улардан унум-
ли фойдаланишни ҳали кўп-
чилик ҳам ўрнига келти-
ролмайди. Бизда энг кўп нар-
са бу исроф қилиш.

Ишдан чиққан-фойдала-
нишга яроқсиз нарсани дар-
ҳол улоқтиришни хуш кури-
шади. Ўқувчилар ана шун-
дай «яроқсиз» нарсаларни,
қоғоз чиқитларини, бўш ши-
ша идишларни, темир-терсак-
ларни тўпладилар. Ана шу-
ларнинг пулига кўриб турга-
нингиздек бўйинбог тақил-
ди.

— Республика мавжуд
мактабларда таҳсил олаётган,
«Темурийлар» сафига қабул
қилинган ўқувчилардан 2
мингдан ортиқроғи «Темурийлар
бўйинбоги» билан таъминланди. Вилоятимиз,
республикамизнинг бошқа
жойларида ҳали бундай
бўйинбог ташкил қилингани
йўқ. Бу ҳозирча фақат биз-
нинг Тошлоқ туманида таш-
килланди холос.

— Гапингиз тўғри. Аммо,
байроқдек бўлган бўйин бог-
га хурмат-эҳтиром бўлиши
зарур. Баъзи давлатларнинг
байроқларини сочиқ қилиб
савдога чиқарилишини кў-
риб ўйланиб колдик. Бу ўша
давлатга хурматсизликдан

бошқа нарса эмас. Бўйинбог-
ни худди байроқдек қилга-
нимизда ўқувчилар байроқ-
қа монанд бўйинбог учун хур-
мат таъзимда бўладими деган
савол пайдо бўлди. Шунинг
учун Низомда белгиланган
хукуқимизга кўра битта мов-
ий рангни, яъни улуг бобомиз
Амир Темурнинг байро-
ги рангини танладик.

— Бугунги кунда нечта «Темурийлар» бўйинбог тақди-
лар?

— Туманимиздаги мавжуд
мактабларда таҳсил олаётган,
«Темурийлар» сафига қабул
қилинган ўқувчилардан 2
мингдан ортиқроғи «Темурийлар
бўйинбоги» билан таъминланди. Вилоятимиз,
республикамизнинг бошқа
жойларида ҳали бундай
бўйинбог ташкил қилингани
йўқ. Бу ҳозирча фақат биз-
нинг Тошлоқ туманида таш-
килланди холос.

**Сұхбатдош
А. НИШОНов**

СОҲИБҚИРОН БОБОМИЗ

Бўйинбог таққанларинг
Бобоси Соҳибқирон,
Аводи ҳам зўр бўлсан
Илму урфонда хоқон.

Бўйинбог таққанларни
Кўлласин Темур руҳи
Барча бу бўйинбоглар
Ватанининг шукуҳи.

Бўйинбог таққанларда
Бордир чин тоза шайм
Чунки уларнинг фахри,
Бобоси — Соҳибқирон.

Ҳали бу бўйинбоглар
Элу-юртга мақталаур,
Чунки унинг соҳиби —
«Темурийлар» аталаур.

Бундан кейин ҳам халқим
Яасин ҳур, ободда
«Темурий бўйинбоги»
Абад қолсин авлодда.
Раъно ХАМДАМОВА,
Тошлоқ туманидаги,
У. Юсупов номли
17-мактабнинг 6-«Б»
синф ўқувчиси.

**ФАҚАТ ҚИЗЛАР
СИНФИ ҚИЛМОҚЧИ
ЭДИМ...**

Амалдаги режаларимни уйлаб эрта тонгда ийліг түшсім. Тошкент шаҳридан М. Улугбек тұмани 248-урта мактаба кириб келганимда биринчи соат бошланып дарслар утилаёттан экан. Мактабнинг иккичи қаватига шошмасдан күтарилилдім-да, буришишдағы 4 «А» синфлар үкійдігін хона олдиді бир зұм тұхтаб қолдым. Ичкаридан үкүвчининг дарс утаёттани, онда-сонда үкитувчиарлар жағоблары элас-элас күлогимга киарди. Эшкіни тақильтаб дарсни бузгым келмади.

Танаффуса құнғироқ қалиниши билан синф хонасига кирдім. Негадир үкүвчилар танаффуса шошмасдан, шөвқінсиз бир-бир салом бердиларда, хонадан чиқдилар. Үкитувчи Норхол опа Ҳамдамалиева 32 йилдан бүен шу мактабда бошланғын синфларға сабоқ беріп келдіттән экан.

Синф тозалығы, узига хос безаклары үкитувчининг иш юритищни билғандырылғыдан да-лолат беріп тұрады.

Атиги ун дақыла танаффуса да ҳам бүш хонага тоза ҳаво, кирсін деб бушатыб күйишларыннан үзи болаларнинг одоби ва мактаб қоидаларига риоя қишилшардан да-лолат.

4 «А» синфа билим олаёт-ған деярлы барча үкүвчининг ҳаммаси бирдек айлочи. Баъзида ота-оналардан үкитувчи йил бошида үкүвчиларни танлаб, өртіб олған ҳам дейишиади. Бұлса бордир. Нима бұлғанда ҳам бу үкитувчининг жетуғи.

Норхол опанинг доимий бераёттан сабоқлары бир қолипда әмас, дарсда қызықары воқеаларға ҳам үрин берилгандар. Болалар, — дейді үкитувчи баъзидә касал ҳолда ҳам мактабға келдилар. Билмадым, бұхолни қаттықұллик десам, улар еса сизни согинамыз дейишиади. Баъзидә мен уларны үйлағыра күзатып ҳолидан хабар оліп тұраман. Шу сабабли бұлса керек, мен улардан, улар мендан узоқ кетолмайдылар.

Норхол опа, нега синфин-гизде үгіл болалар озрок, деган саволимға күлиб шундай жағоб қайтардилар.

Йил бошида синфимда фақат қызлар үкүшини, улар ҳар томонлама ҳаммага үрнақ булишини, келажақда оиласа ҳам түртнің қолмасыларыннан үйлаб шундай қилемокчи әдим. Лекин куриб тұрганин-гиздек, барибір синфда йигитлар сони 10 та.

Дарсга қалинган құнғироқ сұхбатимз тұтаганлығыннан оғохлантириди.

Менинг еса бу синф хонасида соатында қолиб үкүвчилар дарснини күзаттим, уларнан беруғын жаһаларига түйін-түйіб бокқым келді. Қаны, энді бизлар орзу қылған барча мактабларда ҳам шундай тарбияти, вазифасы — үқиши, билим олиш эканлығын биладиган үкүвчилар бор бұлса!

Маъмура
МАДРАХИМОВА

ДА ЖОРДИЙ

Оқ баҳорой, қандай
гүзәлсан,
Тароватинг мунча
ҳам буюк.
Сұлім bogу,
чаманзорларинг,
Ҳаловатинг роҳату суюк!
Бобо дәхқон экар уругин,
Еш, яланглар синов
дамида.
Бодом, гилюс
маржонлар тақиб,

Асал-мева қилиш ғамида!
Далаларға ошиқар чуонон,
Зилол сувлар ариқда
тұлыб,
Богимизда мевалар тугар,
Кече-кундуз бол-шарбат
бұлыб.
Сен шундайин сұлім
баҳорсан,
Гулламоқда ҳаттоқи
қүрик!

Үкитувчиларнан иғсолидан

Келди Наврұз — Яңғы күн!
Новдалар түккан тутун.
Шай күртагин очмоққа,
Гулин ерга сочмоққа.
Шабада келар майин,
Завқ берар есган сайин.
Ариқларда чопар сув,
Алир келиндеқ сулув,
Осмон беруғор тиник,
Гоҳ әмгир егіб илик.
Майсаларни упади,
Сақоватин тұқади,
Табиатта бұлыб бөш
Нүрін аямас қуёш.
Чумолилар чопишаар,
Дон-у ушқоң топишаар.
Қалдирғоч қуар үйін,
Ниначи қалар күйін,
Бақа вак-вақ сайрайди,
Құзи, тойчоқ яйрайди,

ЧАҚАЛОҚ

Чақалоқ олиб келди,
Ироданинг янгаси.
Хөвли севинчга түлди,
Яңғраганда «шагаси».
Иродада капалакдек
Гир айланыб үйнайди.
«Бир күтәрай янга» деб
Жон ҳолига қўймайди.
Амма, холалар хуш
вақт,
Узок умр тилашар.

Ари гулдан йигар бол,
Сочин тараар мажнунтол
Офтобдан нур симирган,
Тупроқ роса семирган.
Далаларда қизир иш,
Ер юмшатиши, гул экиши,

ЧАҚАЛОҚЛАР ҲАММА

вақт,
Фақат құвонч улашар.
Тошпұлат ХОЛМАТОВ,
Үрта Чирчик тұманиндағы
56-үрта мактаб директори.

МЕХМОН КУТАМИЗ

Хөвли сарышта,
Үй ҳам саранжом.
Ошламизда
Барча жамалужам.
Мехмөн кутамиз,
Әх, меҳмөн кутамиз.
Дастурхон түқин,

МУБОРАК БҰЛСИН!

Бүгун Тошкент шаҳар,
Шайхонтохур тұманиндағы Ҳам-
за номлы 3-мусиқа мактабига
келган үкүвчиларнинг қулида
гулдаста.

Қырк үйлік умрінін бола-
ларға баҳшида этган
мусиқашунос Сулаймон ақа
Хабибуллин 55 баҳорни қар-
шиладылар. Байрамға ота-она-
лар, устоз-шогирдлар ҳам ке-
липци.

Меҳмөнлар айтасттан илик
гаплар Сулаймон ақанинг күз-
ларига күвонч ёшини келтир-
ди. Шунда мактаб директори
Әгам ақа Худойберганов:

— Гарчи жисмимиз олтмиш-
га қараб кетаёттан булса-да, қал-
бимиз ҳамиша ёш булиб қол-
ған-да, — деділар. Бунға са-
бан, сиз азиз болажонлар би-
лан доимо ҳамнағас, ҳамфир

булғанимиздір.

Меҳмөнлар орасыда кекса
домлалар ҳам бор әди. Улар
Сулаймон ақа 1960-73йлары
111-мактабда биринчи булиб
миллий чолғу асаббларидан ор-
кестр түзгандылардың күшінде
нің ғолиби бұлшыған қақида
тұлқынлани ғапырдилар. Ҳо-
зирги күнде иззаты Сулаймон
аканинг шогирдлары Республика-
ның мусиқа мактабларында
бағыздылар. Үкитувчи ақа
Мухтор Ашрафий номлы консер-
ваторияда устознинг ишини давом
эттиримок-
далар.

Устозға барча шогирдлары,
мұраббийлары, ҳамда ота-она-
лар номидан иззат таҳтингиз
муборак бұлсин, деймиз.

Феруза ОДИЛОВА.

Юртни ҳаман, обод
қиласан,
Ҳар лаҳзанг ҳам
оташга тұлиқ!

Күмуш баҳор,
анбар баҳорсан,
Салобатинг мунча
ҳам күркем!
Яшил либос
күйін барносан,
Яшнамоқда диәрим,
үлкам!

Тұхтахон РАХИМОВА,
Наманган тұмани
Шүркүрғон қишлоғи.

Үйин чиллак, камалак,
Қайнар ҳалм, сумалак,
Кезар үлкемдә баҳор,
Ҳамма шоду баҳтиер.

КИЛПӨБ

Оламга нур офтобидир,
Одамға дүр китобидир,
Жақон сирин очади,
Зие нурин сочади.
Дунә буйлаб кезасан,
Ҳаёт нима, сезасан,
Қайнар илм булогинг,
Яшнар ақл чирогинг,
Жаҳл багрин тиласан,
Асл наслинг биласан,
Китобни тут, дүст, урток,
Ҳастинг бұлар порлок!

Шукур ДАДАШ

Қанд, асал, қаймоқ.
Паловхон тұра.
Нонлар бүрсилдөк.
Меҳмөн кутамиз,
Әх, меҳмөн кутамиз.

Үзбекда ғап бор,
Меҳмөн күп азиз.
Үй түрі мүштоқ,
Сиз ҳам келсанғиз.
Меҳмөн кутамиз,
Әх, меҳмөн кутамиз.

Лутфия УМАРОВА,
Баодод
тұманиндағы Болалар ва
үйсүрлар
үйи директори.

ҚАДИМ

БУХОРОСАН

Тилга кирганида, күхна
Бухоро,
Овози бонг урур бу жаҳон аро.
Мозийи битилған
китоблар аро,
Қалби нағқирондир,
оқсоч Бухоро.
Шағнингга битилған
аиғөрлар бисер,
Шоурман, ҳаққым бор,
қылгум ифтихор.
Бобом Гиждувоний
рухи сенға ёр,
Қалби нағқирондир,
оқсоч Бухоро!
Тиббіёт шілдини
ағламоқ учун,
Табиблар шитиди
сенға куну-тун.
Қалблари Оллохда
бүлгани учун,
Динимиз құввати,
пирим Бухоро!
Худо сайқал берған
қадимий үлкам,
Магрурман сен билан,
бу олам күркем.
Құлымда қаламим,
тағзимим ҳар дам,
Түәнанғга туғха,
шөрим Бухоро!
Рамазон БАКОЕВ,
Гиждувондагы
9-мактаб үкитувчисі

СШ

ИКТИСОДЧИ

YOSH IQTISODCHI

Мужда

ЭНДИ ПЛЁНКА ТЕРМАЙДИГАН БҮЛДИНГИЗ!

Хар қандай янгиликнинг ҳам озигина ўзига хос нуқсонлари бўлади. Уни ҳар томонлама мукаммаллаштириш учун маълум вақт, тажриба талаб қилинади.

Юртимиз пахтазорларига кириб келган плёнка остига чигит экиш усули ҳам ўзининг қатор фазилатлари билан бизга кўл келгани аниқ: бундай усулда экилган чигит тез униб чиқаяпти, пахтаси ҳам одатдагидан 20-25 кун оддин очиласди. Уч-тўрт марта тарабалаб ўташ, фўза атрофи ни чопиб-юмшатиш, 2-3 марта суориш каби машақатли ишлар барҳам топди. Шунча меҳнатта кетадиган сарф-харжат ҳам қисқарди.

Лекин... Ўзини "сен"лаб, ерни "сиз"лашга ўрганган бободеҳонларимиз шунча қулийларга қарамай, бу усол оқибатидан хавотир олаётгани ҳам сир эмасди. Чунки, улар "баҳорда чигитни асраб-ўстирган миллион-миллион метрлаб плёнкалар далаада қолиб кетаверса, тупроқ таркиби бузилади. Ердимикиб қолиб, ҳосилдорлиги йўқолади", деб қайгури-

шаётганди. Шу боисдан ҳам миришкорлар жойларда кеч кузда пахталар терилиб, фўзапоялар ийғиштириб олингач, далада қолган плёнка парчаларини эринмай териб, олиб ташлаш шарт деб ҳисоблашди. Бу ишнинг асосий қисми қишлоқ болалари зиммасига тушиб қолиши ҳам мумкин эди.

Куни кеча бу муаммо ҳал бўлгани ҳақида хушхабар тарқалди: андижонлик миришкор дехон Кимсанбой ака Эргашев қўлбона мослама яратибди. У эски чигит экиш ва ерни бороналаш асбобларидан фойдаланиб яратилган бу мосламани тракторга улади. Энди чигитлар униб, фўзлар ўзини тутиб олгач, бу мослама билан ўз ишини бажариб бўлган плёнкани далаадан ийғиштириб олиш мумкин.

Ха-да! Оталар яна бир бор ёш авлодни анчагина майда иш кўринган, лекин оғир меҳнатдан кутқаришиди. Энди пахта иши ҳалқимиз учун ҳақиқатан ҳам кўнгил эҳтиёжига айланди.

М.ҚУРБОНОВ.

Сиз ёзда қандай дам олмоқчисиз?

УЛУФ ИШЛАРГА ПОЙДЕВОР Қўйиш даври

Ёзда ҳамма болалар таътилга чиқишиади. Таътил ўзи нима учун берилади? Уни қайдай ўтказиш керак, деган саволлар менинг қийнайди. Тўғри, таътилда оромгоҳларга бориб дам олиш керак. Лекин бу ҳаммага ҳам наисбет этавермайди-да. Шулар ҳақида мен фикрларимни билдирумочиман.

Ёзги таътил пайтида болалар кўп ишлар қилиши мумкин. Айрим болалар таътилда дам олишин ҳеч бир иш қилмай, ўйнаб, ухлаб ўтказиш керак деб ўйлашади.

- Таътилни нима учун беришади? Фақат дам олиш учунда, дейишади. Тўғри, таътил дам олиш учун берилади, лекин уч ой таътил фақат ухлаш ёки ўйнаш учун эмас, аксинча одамнинг мияси дам олиши, бошқа нарсаларни ҳам ўрганиши, фикрлаши учун берилади.

Бўш вақтларда, таътил кунларида ҳар бир инсон фойдали меҳнат билан шуғулланса, ўзига ҳам, атрофдагиларга ҳам фойдаси тегади.

Таътилда яна йил давомида ўтилган дарсларни тез-тез тақорлаб туриш керак, бўлмаса, ёддан кўтарилиб кетади ва дарслар бошланганда қийналиб қолади. Кўп болалар ёзда ҳар хил тўғаракларга қатнашишлари ҳам мумкин. Айниска, ўғил болалар футбол, теннис, хоккей, баскетбол, волейбол, сувда сузиш ва бошқа тўғаракларга қатнашадилар. Қизлар каштачилик, тикув-бичув тўғаракларига аъзо бўлишса қандай яхши!

Мен ҳам таътилда кўп китоб ўқиш билан бирга чет тилларини ўрганишга, яхши-яхши мақолалар ёзишига ва ҳали ўқимаган китобларимни ўқиб тушунишга ҳаракат қиласман.

Адажоним ва ойижонимнинг ишларига қарашаман. Ойижоним билан бирга уларнинг ишхоналарига бориб, у ерда компютер ўрганаман.

Тенгдошларимга менинг таклифим шуки, ҳар доим вақтларини зое кетказишмасин. Вақтнинг қадрини билишсин. Ҳозирдан вақтни қадрига етсак, катта бўлгач ҳам улуф ишларни қила оламиш.

**Суҳробжон АКБАРОВ,
Собир Раҳимов туманидаги 28-ўрта мактабнинг
4- "Д" синф ўкувчиси**

"Тонг юлдузи"га илова иктисодий газета

33-сонлар
32 1998 йил 28 апрель*

МАЊАВИЯТГА БАҒИШЛАНАДИ

Яқинда Юнусобод туманидаги 30-боловлар боғчасида мањавият ва маърифатга бағишиланган эрталик бўлиб ўтди.

Тадбирда болалар ўз кўллари билан ясаган буюмлардан расталар тайёрлаган маҳсулотларидан кўргазмалар ташкил қилинди. Тарбияланувчилар ўзбек, рус, инглиз тилларида шеърлар ўқиб, ашуалар айтдилар. Тарбиявий мавзудаги турли кўришишлар қўйдилар. Бу масканда тарбияланган битирувчилар асосан, тумандаги 20-

мактабда сабоқ оладилар. Кечага мазкур боғчанинг собиқ тарбияланувчилари ҳам ташриф буюрдилар.

Боғча мудираси Офият Хуснитдинова мањавият ва маърифат борасида амалга оширилаётган ишлар хусусида гапирди.

Тадбирда тарбияланувчиларнинг отоналари, Юнусобод тумани ҳокими муовини Хадича Саломова, Тўртқўрғон маҳалласи раиси Севаражон Ашурвалар ҳам қатнашдилар.

Зомин туманидаги Хайрулла Боқиев номидаги 1-гимназия нафакат Жиззах вилояти, балки республикамизда ҳам энг яхши билим масканларидан бири ҳисобланади. Мингдан ошиқ ўкувчи таълим оловчи ушбу даргоҳ бир қанча фанларни чукур ўргатишга ихтисослашган. Бу ерда ёшлар математика, ўзбек тили ва адабиёти, иқтисод, ҳукук, инглиз тили, биология фанларидан мукаммал билим оладилар.

Суратларда: гимназия ЭҲМ ўқитувчиси Убайдулла Худойбеков дарс пайтида; директори Ҳасан Йўлдошев ўкувчиларни гимназия қошидаги музей билан таништирмокда.

Мен ойижоним билан тез-тез "Эски жўва" бозорига харажат қилгани тушиб турман. Ҳар сафар бозор ичига кирганимда бир нарсага ҳайрон бўламан. Ёш, мен тенги ўғил ва қиз болалар писта, курт, сақич, хўро-зқанд, ўйинчоқлар, сув, пиво, тухум ва бошқа нарсаларни сотиб ўтиришади. Кейинчалик эътибор берсам, бундай болалар кўча-кўйларда ҳам, Отчопар бозорида, автобус бекатларида ҳам учрайди.

"Улар мактабга бориш-масмикан?" деб ҳайрон бўламан ва яна ўйга толаман. - Булар ўйдан қочиб кетган болалармикан? Ёки ота-оналари шунга мажбур қилишармикан? Йўғ-е, ундей бўлмаса керак, деб ўйлайман.

Кўпроқ шундай ишлар билан шуғуланишларига

Хозир ота-оналаримиз ҳаётлигига китоб ўқиб, билимларини оширишса, мактабларда ўқиб илм олишса яхши эмасми? Болалар ўзларини бозорга уриб топган пуллари 5-10 кунга, борингки, 1-2 йилга етар. Лекин бугунги кунда мактаб партасида ўтира олмагандар учун бир умрга қийналишлари аниқ.

Ахир доно боболаримиз айтишган-ку, "ёшлиқда олинган билим тошга ўйилган нақш" деб. Билим олиб, хунар ўрганса ўзи ва оила аъзоларини ҳаёт бўлиши учун пул топишга йўл очилади. Бозордан топилаётган пул бугун бор бўлса, эртага йўқ бўлиши ҳам мумкин.

Хозир олинган билим, бир умр ўзимизда қолади.

И.ТУРСУНОВ.

Сиз нима дейиз?

БОЗОР БОЛАЛАРИ

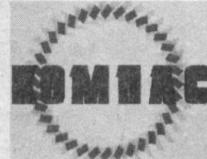
ота-оналари сабабчи бўлса керак, менимча. Чунки шу болалар ўз-ўзидан бозорга чиқиб, нарса сотиб ўтири-майди-ку. Шундай бозорчи болаларнинг ота-онаси менга албатта савол беришлари турган гап: - "Сенинг нима ишинг бор?" Ташвиш қилмай кўя қол. Ўзингни бил, бошқалар билан неча пуллик ишинг бор", деб.

Мен кўпгина тенгдошларимнинг вақтлари бехуда ўтаётганига ачиниб, ташвишланаман.

Шундай болалар кўчада ўргунча мактабга бориб, илим олсалар яхши эмасми?! Фақат пул топиш учун бу ишларни қилишаётган бўлишса, кейинчалик нима бўлади?

**Собир Раҳимов туманидаги 28-ўрта мактабнинг
4- "Д" синф ўкувчиси**

Анвар ИСЛОМОВ,
ёш мухбир.

ҚИММАТЛИ ҚОФОЗЛАРНИ МУОМАЛАГА ЧИҚАРИШ ВА ДАВЛАТ РҮЙХАТИГА ОЛИШ

ҚИММАТЛИ ҚОФОЗЛАР МУОМАЛАСИ ДЕГАНДА НУМАНИ ТУШУНАСИЗ?

Қимматли қоғозлар мумаласи деганды үларни сотиб олиш ва сотиш, шунингдек Ўзбекистон Республикаси қонуналарида назарда тутилган, қимматли қоғозлар эгаси алмашинуига олиб келадиган бошқа ҳаракатлар тушенилади.

Ўзбекистон Республикаси худудида қимматли қоғозларни (депозит сертификатлари ва векселлардан ташқари) мумалала чиқариш ҳамда үларни рўйхатдан ўтказиш қоидаларини Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги тасдиқлайди.

Давлат рўйхатидан ўтказилган ҳамда белгиланган тартибда рўйхат рақамини олган қимматли қоғозларни Ўзбекистон Республикаси худудида чиқарилишига ва мумалада бўлишига йўл кўйилади.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги республикада рўйхатга олинган қимматли қоғозлар ягона давлат реестрини юритади ҳамда уларнинг рўйхатини мунтазам эълон қилиб боради.

ҚИММАТЛИ ҚОФОЗЛАР ЭМИССИЯСИ -

бу мумалага банк билетлари, хазина билетлари, қоғоз пуллар ва қимматли қоғозларни чиқариш демакдир.

Қимматли қоғозлар эмиссияси деганда, үларни дастлабки эгалари (инвесторларга), яъни юридик ва жисмоний шахсларга сотиш ўйли билан қимматли қоғозларни мумалага чиқариш тушунилади.

ЭМИССИЯ РИСОЛАСИ НУМА УЧУН ЗАРУР?

Эмиссия рисоласи - қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги ахборотнома. Бу рисола рўйхатга олинмагунга кадар қимматли қоғозларни оммавий ахборот воситаларида реклама қилиш таъкидланади.

ДАВЛАТ ТОМОНИДАН ҚАЙСИ ТУРДАГИ БОЗОРГА ОИД ҚИММАТЛИ ҚОФОЗЛАР ЭМИССИЯ ҚИЛИНАДИ?

Давлат қимматли қоғозларни асосан бюджет камомадини қоплаш ва давлат регласини амалга ошириш мақсадида чиқаради. Хўш, давлат учун бюджет камомадини қайси бир хужжатлар эвазига қоплаш маъқулроқ? Буни:

- Марказий банк ёки тижорат банклардан кредит олиш;
- эмиссия II (яъни, товар ва хизматлар билан таъминланмаган пул массасини чиқариш);
- қимматли қоғозларни эмиссия қилиш эвазига амалга ошириш мумкин.

Бу мақсадда кредитдан фойдаланиши имконияти жуда ҳам чекланган, чунки банклар учун давлатга кредит беришдан кўра бошқа ссуда олувчиликага юқори фоиз ставкаларда қиска муддат билан к’эдит бериш манфаатлироқдир.

Эмиссия IIни кўллаш ўринисизdir, чунки у инфляцияга олиб келади.

Куалай йўл - бу, қимматли қоғозларни эмиссия қилишdir. Бундан инвесторлар ҳам манфаатдор, чунки улар қимматли қоғозлардан кафолатланган даромадларни оладилар.

Давлат томонидан қўйидаги турдаги бозорга оид қимматли қоғозларни эмиссия қилинади:

ҚИМЛАР ҚИММАТЛИ ҚОФОЗЛАР ЭМИТЕНТЛАРИ БЎЛА ОЛАДИ?

Қимматли қоғозлар эмитенти - қимматли қоғозларни чиқарувчи ва улар юзасидан қимматли қоғозларнинг эгалари олдида ўз номидан мажбуриятли бўлган юридик шахс ёки давлат организидир. Улар қаторига қўйидагилар киради:

- давлат, унинг номидан Молия вазирлиги, Марказий банк ва вазирликлар;
- маҳаллий давлат бошқарув органлари (ҳокимиятлар, мэриялар, муниципалитетлар);

- акционерлик жамиятлари;
- банклар ва бошқа молия кредит муассасалари (суғурта ташкилотлари, траст ва селенг компаниялари, молия синдикатлари, молиявий фондлар: мақсадли, хайрия, тижорат);

- инвестиция муассасалари (инвестиция фондлари, воситачилари, компаниялари; депозитарий, фонд биржаллари, клиринг ташкилотлари, бошқарувчи компаниялар);
- бошқа турли мулкчилик шаклидаги корхоналар ва ташкилотлар.

ЭМИТЕНТЛАР ИСТАЛГАН ТУРДАГИ ҚИММАТЛИ ҚОФОЗЛАРНИ ЧИҚАРИШГА ҲАҚЛИМИ?

Йўқ. Эмитентлар фаолият хусусиятлари ва мақсадларига кўра қимматли қоғозларнинг факат маълум турлари-

нигина, тегишли рухсат бўлгандагина белгиланган тартибда чиқаришга ҳақлидирлар.

ЭМИТЕНТЛАР ВА УЛАР ТОМОНИДАН ЧИҚАРИЛИШИ МУМКИН БЎЛГАН ҚИММАТЛИ ҚОФОЗЛАР

ЭМИТЕНТЛАР	ЭМИТЕНТЛАР ЧИҚАРИШИ МУМКИН БЎЛГАН ҚИММАТЛИ ҚОФОЗЛАР
1. Давлат	Облигациялар, векселлар, хазина мажбуриятлари, хусусийлаштириш чеклари
2. Маҳаллий давлат бошқарув органлари	Облигациялар
3. Акционерлик жамиятлари	Акциялар, облигациялар, векселлар, ҳосилавий қимматли қоғозлар
4. Банклар	Банк векселлари, банк сертификатлари, акциялар, ҳосилавий қимматли қоғозлар
5. Суғурта ташкилотлари	Суғурта полислари, ҳосилавий қимматли қоғозлар
6. Траст ва селенг компаниялари, молиявий фондлар	Махсус сертификатлар, акциялар, облигациялар, ҳосилавий қимматли қоғозлар
7. Инвестиция компаниялари ва фондлари	Акциялар, ҳосилавий қимматли қоғозлар, облигациялар (фақат инвестиция компаниялари)
8. Бошқа мулкчилик шаклидаги корхоналар ва ташкилотлар	Облигациялар, векселлар, ҳосилавий қимматли қоғозлар

Эмитент ўзининг молия-хўжалик ахволи ва фаолиятининг натижалари хусусида жамоатчиликка ҳар ўйли камиди бир марта ахборот, яъни йиллик хисобот бериши шарт. Бу хисобот жо-

рий йилдан кейинги йилнинг 1 апрелидан кечикмай эълон қилинади ҳамда эгаси ёзилган акциядорларга ва рўйхатга олувчи молия органига юборилади.

ДАВЛАТ ТОМОНИДАН ҚАЙСИ ТУРДАГИ НОБОЗОР ҚИММАТЛИ ҚОФОЗЛАР ЭМИССИЯ ҚИЛИНАДИ?

Давлат томонидан қўйидаги турлардаги нобозор қимматли қоғозлар эмиссия қилинади:

- омонат облигациялари;
- ҳукумат ҳисоб варагасига жойлаштириладиган туркум қимматли қоғозлар.

Омонат облигациялари - омонатчиларнинг номига қайд қилиб кўйилган қимматли қоғоз бўлиб, эгаси уни сота олмайди. Аммо хоҳлаган пайтда у учун тўловни талаб қилиши мумкин. Бундай облигациялар одатда номинал қўйиматининг 50 фоизли баҳосида сотилади. Сотиб олиш қўйимати 12 йиллик муддат ичидаги ҳар ярим йилда сотиб олинган баҳосига нисбатан 4 фоиздан 6 фоизга ошиб бораверади.

Ҳукумат ҳисобварагасига жойлаштириладиган қимматли қоғозлар ҳукумат агентларига, ишончли фондлар ва ҳисоб варагасига эга бўлганларга сотилади. Улар бўйича фоиз ставкаси бозорда мумалала бўлган хазина облигацияларининг ўртача бозор даромадига асосланиб белгиланади.

ҚИММАТЛИ ҚОФОЗЛАРНИ МУОМАЛАГА ЧИҚАРИШ ВА ДАВЛАТ РЎЙХАТИГА ОЛИШ МАВЗУСИ ЮЗАСИДАН ТЕСТ САВОЛЛАРИ

Эмитент - бу:

- а) қимматли қоғозлар чиқариш тўғрисидаги ахборотнома;
- б) мумалала банк билетлари, хазина билетлари, қоғоз пуллар ва қимматли қоғозларни чиқариш демакдир;

- в) қимматли қоғозлар чиқарувчи ва улар юзасидан қимматли қоғозларнинг эгалари олдида ўз номидан мажбуриятли бўлган юридик шахс ёки давлат организидир;
- г) хотўри жавоб йўқ.

Кўйида қайд этилган юридик шахс ва давлат органларининг қайси бири қимматли қоғозларнинг эмитенти бўлиши мумкин:

- а) давлат, унинг номидан Молия вазирлиги, Марказий банк ва вазирликлар;
- б) маҳаллий давлат бошқарув органлари;

- в) акционерлик жамиятлари;
- г) банклар ва бошқа молия-кредит органлари;

- д) инвестиция муассасалари;
- е) хотўри жавоб йўқ.

Эмитентлар истаган турдаги қимматли қоғозларни чиқаришга ҳақлими?

- а) ҳақли;
- б) ҳақли эмас;
- в) ҳақли, агар тегишли рухсатномаси бўлса;
- г) хотўри жавоб йўқ.

**Қимматли қоғозлар
эмиссияси деганда:**

- а) уларни дастлабки эгалари (инвесторларга, яъни юридик ва жисмоний шахсларга сотиш йўли билан қимматли қоғозларни мумалала чиқариш тушунилади;
- б) қимматли қоғозларни чиқариш тўғрисидаги ахборотнома тушунилади;
- в) қимматли қоғозлар чиқарувчи ва улар юзасидан қимматли қоғозларнинг эгалари олдида ўз номидан мажбуриятли бўлган юридик шахс ёки давлат органни тушунилади;
- г) хотўри жавоб йўқ.

Давлат томонидан эмиссия қилинадиган бозорга оид қимматли қоғозларни белгиланг:

- а) хазина векселлари;
- б) хазина ноталари;
- в) хазина облигациялари;
- г) омонат облигациялари.

Хазина векселлари пул маблағларига бўлганди:

- а) узоқ муддатли эҳтиёжни қондириш максадида чиқарилади;

- б) киска ва ўтра муддатли эҳтиёжни қондириш максадида чиқарилади;

- в) киска муддатли эҳтиёжни қондириш максадида чиқарилади;

- г) хотўри жавоб йўқ.

Омонат облигациялари - бу:

- а) кредит муассасаларига саклаш учун топширилган қимматли қоғозлар;

- б) омонатчининг номига қайд қилиб кўйилган қимматли қоғоз бўлиб, эгаси уни сотолмайди;

- в) омонатчининг номига қайд қилиб кўйилган қимматли қоғоз бўлиб, эгаси уни хоҳлаган пайтда сота олиши мумкин;

- г) хотўри жавоб йўқ.

Акционерлик жамиятнинг асосий фондлари ва оборот маблағлари:

- а) миқдорига тенг суммада чиқаришга ҳақли;

- б) миқдоридан кўп суммада чиқаришга ҳақли;

- в) миқдорининг 51 фоизи суммасида чиқаришга ҳақли;

- г) хотўри жавоб йўқ.

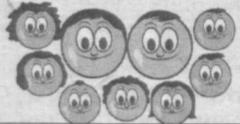
**Кўйида қайд қилинган қимматли қоғозларнинг қайси бирини
акционер жамиятнинг эмиссия қилишга ҳақли:**

- а) акциялар;

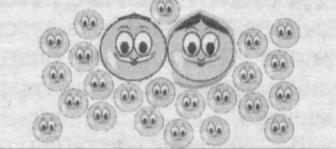
- б) облигациялар;

БОШЛАНГИЧ СИНФ ЎҚУВЧИЛАРИ УЧУН ИҚТИСОДИЙ САВОЛЛАР НЕЧТА? КАТТА ёки КИЧИК?

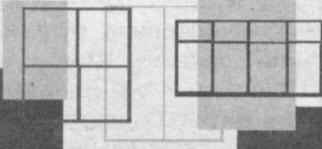
Сизнинг оиласизда неча нафар киши истиқомат қилади? Улардан қанчаси болалар, қанчаси катталар?

Табаррук бува, бувила-рингизнинг нечта невара, чеваралари бор?

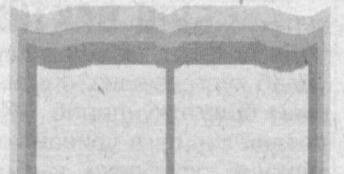
Ховлингизда (квартирангизда) нечта эшик ва деразалар бор?

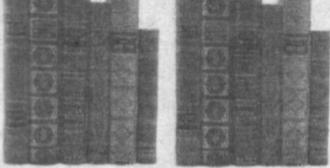
Мактабда нечта фаний ўқитишади?

Сизда нечта китоб ва дафтар бор?

Сизда бадиий китобдан нечта?

Синфингизда нечта ўғил ва қиз бола бор?

Соат гардишида нечта рақам бор?

Одамлар бир кунда нечта соат ишлайди, нечта соат ухлайди, нечта кун дам олади?

Бир кунда нечта марта овқатланасиз?

Бир одам нечта хил идиштеноқ ишлатиши мумкин?

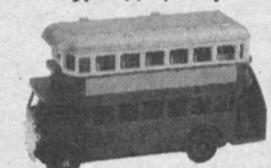
Тахминан айтингчи, сизда нечта хил кўйлак ва оёқ кийим бор?

Уч, тўрт, беш ҳарфдан иборат инсон учун керакли товарлар номини айтинг?

Автобусда тахминан қанча ўринидик бор?

Сиз фойдаланадиган транспорт чиптаси нечта сўм туради?

Мактаб ошхонасида бир бўлак нон нечта сўм?

Бир дона музкаймок нечта сўм?

Инсон учун меъёрий ҳарорат қанча?

Бир буханка нон нечта грамм?

Батончи?

Сиз ухлайдиган хонанинг бўйи ва эни қанча?

Турар жойда ҳарорат қанча бўлиши керак?

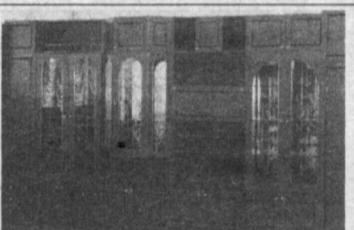
"Кока-Кола"нинг бутилка-сига қанча сув кетади?

Кишлоқ ва шаҳарда уйлар нечча қаватдан қурилади?

Катта ҳажмидаги буюмлар қайси уйда туриши керак? Мехмонхонадами, ошхонадами?

Чигит нечта кунда етилади? Укропчи?

Мактабгача нечта қадам босасиз?

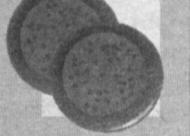
Битта тарвуз, иккита тарвуздан ҳар доим каттами?

Бир соатда одам нечта км йўл боса олади?

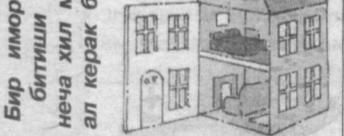
20 та кулча нонни онангиз тандирда ёки печа ёпиши учун нечта кг уч сарфлайди?

Уч иккidan катталиги аниқ, учта олма иккита олмадан ҳар доим каттами?

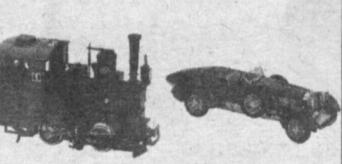
Бир иморатнинг биттиши учун нечча хил материал керак бўлади?

Нечча хил газмол турларини биласиз?

Нечча хил транспорт турини биласиз?

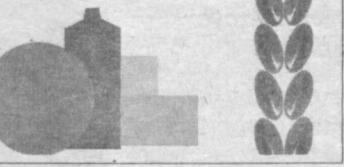
Далада нечча хил транспорт ишлатилади?

Нечча хил сабзавот турини биласиз?

Буғдойдан нечча хил маҳсулот олинади?

Маҳаллангиздаги озиқ-овқат дўйонида нечча хил маҳсулот бор?

Нечча хил сутли маҳсулотни биласиз?

Мактабда, техникумда, институтда нечча йил ўқилади?

Баходиржон битта тарвуз сотиб олди, Толибжон эса иккита қовун сотиб олди. Улар олган нарсаларнинг оғирлиги бир хил бўлиши мумкинми?

Тошкент шаҳридаги 138-мактаб ўқитувчisi Баҳтиёр КАРИМОВ йўллаган савомларга "Ёш иқтисодчи"нинг бош рассоми Равшан ҚАМБАРОВ компьютерда ишлаган расмлар.

"ЁШ ИҚТИСОДЧИ"ГА ТАКЛИФ ВА МУЛОҲАЗАЛАРИНГИЗНИ ҚУЙИДАГИ МАНЗИЛГА ЮБОРИШИНГИ МУМКИН:

700029. Тошкент шаҳри, Мустақиллик майдони,
2-йй, 402-хона (Музаффар Пирматов).

Мулокот учун телефон: (371) 139-49-32, 139-19-16.
Факс: (371) 139-48-23.

мұшоҳада

БҮШ ВАҚТ ХУСУСИДАГИ ТАФСИЛОТЛАР

ёхыг ўқувчи үни қандай үтказиши керак?

Тағсилот рақам 1

БҮШ ВАҚТНИҢ ҮЗИ НИМА?

Дархакиқат, мазкур түшнчага таъриф бериш ҳақида ҳеч үйлаб күрганмисиз? Келинг, биргалиқда билгичлик қалпоғини бошга құндириб ("Хамма гап қалпоқда!"), бир сұртлик қилишга уринайлик. Аввало, "бүш вақт" деганидан құренинг түрибиди, гап ортиқа, бүс-бутун кишининг ихтиёрида бўлган вақт ҳақида боряпти. Ундан қандай истифода қилиш ўша шахснинг кўлида. Хоҳласа, ундан хўп билиб фойдаланади, хоҳламаса, бўш вақтларни бир куни фойдаси тегиб қолар деб, заҳирага тўплаб бораверади. Чунки, бу унинг иши. Ўз вақтига ўзи хўжайин.

Энди ушбу тағсилотларни умумлаштириб, дарсликлатимиздан ўрнак олган ҳолда таъриф (теорема, аксиома - хуллас нима десангиз деяверинг) ясад қўрайлик. - Демак, "Бўш вақт муайян фаолиятга йўналтирилмаган, шахснинг инон-ихтиёрида бўлган фаолиятдир".

Тағсилот рақам 2

ЎҚУВЧИ ҮНИ ҚАНДАЙ ЦДРОК ЭТАДИ

Биз мазкур масалага ойдинлик киритиш мақсадида Тошкент шаҳридаги мактаблардан бирининг юқори синф ўқувчилари орасида сўров ўтказдик.

Савол. "Бўш вақтни қандай тушунасиз?"

Жавоблар.

1. "Дарсдан кейинги ҳамма вақт бўш вақт ҳисобланади" - етмиш фоизга яқин.

2. "Кунига қараб, баъзан ундей, баъзан бундай" - йиғирма беш фоизга яқин.

3. "Бўш вақт ҳақида үйлаб кўрган эмасман" - беш фоизга яқин.

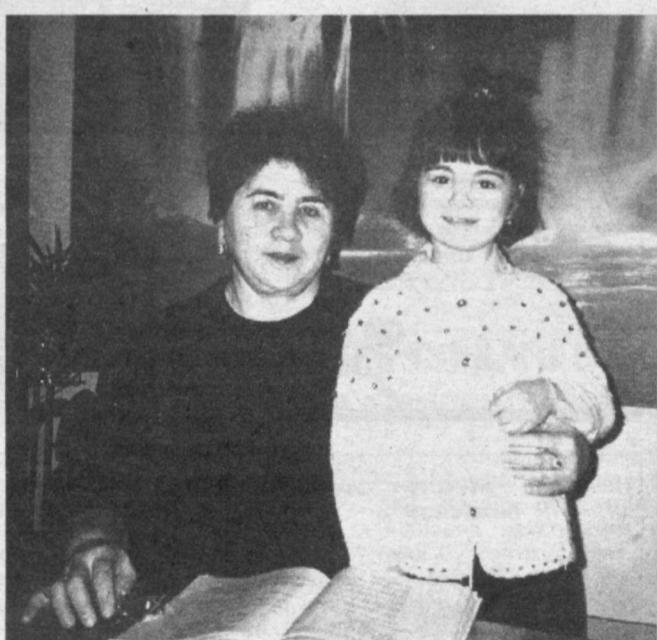
Савол. "Бўш вақтда нималар билан машгул бўласиз?"

Жавоблар:

1. "Ота-онамга ёрдам бераман (бозорда)" - кирк фоизга яқин.

2. "Тўғаракларда, курсларда қатнашаман" - 25 фоизга яқин.

3. "Дуч келган нарса билан шуғулланаман" - йиғирма фоизга яқин.

Ёшликка олинган илм...

Тағсилот рақам 3

ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИДА

жуд. 369 та шундай мактабларда 206434 ўқувчи спортнинг турли соҳалари билан машгул.

Шу ўринда мактаб тўғаракларини ҳам айтиб ўтиш керак. Уларга ҳам ўқувчилар ўз қизиқишилари, салоҳиятларига қараб қатнашишиади. Жойлардан олинган хабарларга қараганда, мана шундай тўғаракларга 2 миллион 391 минг 907 ўқувчи жалб қилинган.

Яна мусиқа мактаблари ҳам бор. Гарчи улар Маданият ишлари вазирлигига қараса ҳам, бироқ бизнинг ўқувчилар қатнашишиади. Хуллас, ушбу таълим масканлигига 79 минг 305 ўқувчи тортилган.

Халқ таълими вазирлиги "Маҳалла", "Камолот", "Соғлом авлод учун" жамғармалари билан ҳамкорликда "Мактаб - маҳалла - оила" концепциясини ишлаб чиқсан. Маҳаллаларда бўш юрган ўқувчиларни фойдали томонга йўналтириш учун бу ерларда 8187 та тўғараклар ташкил қилиниб, уларга 140 минг 119 нафар ўқувчи тортилган. Мана шуларнинг ҳаммасини ҳисобга олиб айтадиган бўлсак, қарийб 60 фоиз ўқувчилар мактабдан ва синфдан ташкиришларга жалб қилинган. Та-

биийки, қолган 40 фоиз ўқувчи нима билан машгул деган муаммо кўндаланг бўлади. Халқ таълими вазирлиги, унинг жойлардаги бошқармалари, бўлимлари мазкур муаммони ҳал этиш бўйича бор имкониятларини ишга солмоқдалар. Аввало,

таъкидлаб ўтиш жоизки, мактабдан ташқари муассасалар жойларда бутун куч-кувватини ишга солиб фаолият юрита олишаяпти. Юқорида зикр қилган Қонунимизда "мактабдан ташқари муассасалар маҳаллий ҳокимиятлар қарори билан очилади" деган жойи бор. Демак, имкониятдан келиб чиқиб, ҳамкорликда ана шундай масканлар ташкил қилинса, жўялик бўларди. Дейлик, қишлоқ жойларида табиатшунослик марказлари ташкил қилинса. Мана, кейинги пайтда техникага қизиқиши, эътибор кучайиб кетди. Агар техника ижодиёти тўғараклари ташкил қилинса, ўқувчилар жонжон деб қатнашишиади.

Ягона мақсадимиз ўқувчиларнинг бўш вақтини фойдали фаолиятга йўналтириш экан, бу борада ҳамкорликда иш олиб борсак, мақсадга эришамиз.

Яна бир жиҳат. Ҳамма жойда "Болалар боғлари" ташкил этиш учун имкониятлар мавжуд. Асосийси, бир майдон ажратиб берилиса, бас. Қолганини ўқувчиларнинг ўзи ҳашар йўли билан эпақага келтириб олишади. Бунга ишончим комил. Мана шундай боғларда ўйин майдончалари ташкил қилиш мумкин. Қисқаси, бундай масканларда болаларнинг вақти мана шундай саёҳатлар уюштириш борасида алоҳида дастур ҳам қабул қилдик. Бу ишларда маҳаллий ҳокимиятларнинг далдаси ҳам катта нарсани ҳал қиласди.

Тағсилот рақам 4

ЁКИ ХУЛОСАЛАР РЎЙХАТИ

1. Бўш вақтга шахснинг ўзи ҳукмрон, дедик. Ҳукмронларга эса тазиик ўтказиб бўлмайди. Шунинг учун, энг аввало, уларга вақтнинг қадрига етмоқликини сингдириш керак.
2. Бўш вақтни режалаштиришни ўқувчилар англаб етсалар, бекорчилик барҳам топади.
3. Бўш вақт тўлиши учун, манба керак. Бу манба мутасаддилар кўлида.

Аскар ШОКИР.

ВИЛОЯТ ВА ШАҲАР КИТОБ САВДОСИ ТАШКИЛОТЛАРИ, ФИРМАЛАР, КОРХОНАЛАР, ТАДБИРКОРЛАР, ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ТИЗИМИДАГИ БАРЧА ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ЎҚУВ ЙОРТЛАРИ ЎҚУВЧИЛАРИ ҲАМДА ОТА-ОНАЛАР ДИҚКАТИГА!

“ЎҚИТУВЧИ” НАШРИЁТИ 1998 ЎҚУВ ИЛИДАН БОШЛАБ

ўрта мактабларнинг 2-11 синфлари, академик лицейлар, гимназиялар, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари учун мўлжалланган барча турдаги дарсликлар ва қўлланмаларни

ОЧИҚ САВДОГА ЧИҚАРАДИ
ва уларга чекланмаган миқдорда

БҮЮРТМАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛДИ

Буюртмалар жаҳон андозаларига мос, ЮҚОРИ СИФАТ билан тайёрлаб берилади.
Тўловлар исталган турда.

МУҲТАРАМ ТАДБИРКОРЛАР!

25 фоиз савдо чегирмаси билан дарслик ва қўлланмаларни биринчи кўлдан олишга шошилинг, бундан ўзингиз ҳам даромад олишингиз мумкин, ҳамёнингизга ҳам фойда!

1998 — ОИЛА ЙИЛИ ЭКАНИНИ УНУТМАНГ!

Мурожаат учун манзил:
700129. Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 30-уй, "Ўқитувчи" нашриётининг "Савдо-тижорат бўлими".
Телефонлар: 144-22-92, 144-23-86. Факс: 144-26-89.

„МАТОНАТЛИ ОДАМЛАРНИ СЕВАМАН“

Ўзбекистон халқ рассоми, Ўзбекистон бадиий академияси академиги Рўзи ЧОРИЕВ билан мусоҳаба.

- Рўзи бобо,
болалик
йилларингиздан
хотира бўлиб қолган
бирон-бир воқеани
сўзлаб берсангиз.

- 1942 йилда мен Миша деган ошнам билан болалар уйидан қочиб, поездда Бухорога бориб қолдик, иккаламизни ҳам милиция қўлга олиб, болалар колониясига юборди. Бир амаллаб у ердан ҳам қочдик. Мен яна милициянинг қўлига тушмаслик учун бошқа гал ўзимни юриб кетаётган поезддан ташладим, аммо ўлмай қолдим.

- Сизда тасвирий санъатга муҳаббат қачон уйғонди?

- Бир куни мен тарбияланәётган Шерободдаги болалар уйининг тарбиячиси Елена опа (Ленинград қамалидан чиқкан) тасвирий санъатга иштиёқманд болаларни тўплаб, доскага Виктор Васнецовнинг “Уч баҳодир” картинасини осиб қўйди-да, бизга ундан кўчирма ишлашни топшириди. Ҳамма ўз билганича, узоқ чизди. Ҳаяжонданми, мен чизган сурат кўнгилдагидек чиқмади. Сал бошқачароқ эдимией... Ҳолбуки, кўпчилик болалар картинани қотириб кўчиришганди. “Нега картинада йўқ ранглардан фойдаландинг? Бу рангларни қаерда кўргансан?” - деди тарбиячи меҳр билан менга қараб. Жавоб қайтара олмадим: яхши кўчирма ишлай олмаганим алам қилиб, хўнграб йиглаб юбордим. “Аслида сенини ҳамманикidan зўр! Сен “Уч баҳо-

дир”ни ўз рангларинг билан чизмоқчи бўлибсан!” деди Елена опа бошимни силаб. Ундан кейин “Лайлаклар” асаримни ишладим. Бу асарлар менинг рассомлик тақдиримни белгилаб берди.

- Кейинги устозларингиз кимлар эди?

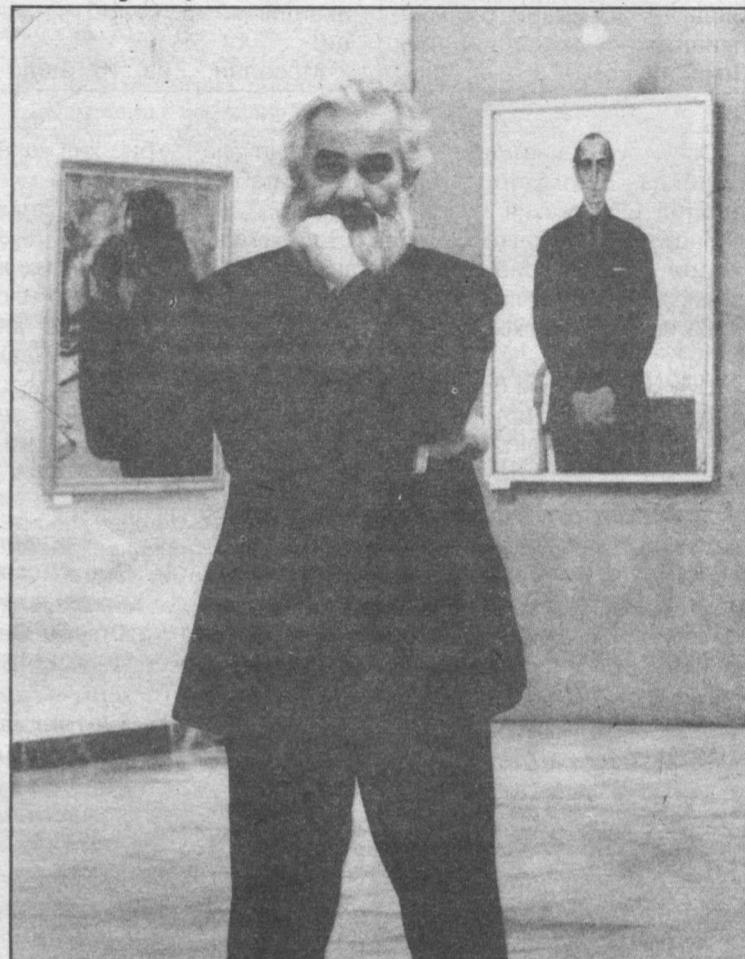
- Мен Санкт-Петербургдаги тасвирий санъат, ҳайкалтарошлик ва мөъморлик институтида таҳсил олганимда, Ю.Непринцев, О.Еримеев, А.Романичев каби устозларимдан кўп нарса ўргандим.

- Талабалик йилларингиз қандай ўтган?

- Менинг талабалик йилларим ўқиш, ўрганиш билан ўтди. Айниқса, Микеланжело, Рафаэль, Рембрандт, Камолиддин Беҳзод, Маҳмуд Музахҳиб каби устоз мусаввирларнинг ижоди менга кўп нарса берди. Улардан ҳаёт муҳаббатдан иборат эканлигини, аммо уни худойи таоло ҳаммага ҳам баравар бермаганигини англадим.

- Истеъоддли болаларнинг катта санъатга кириб келиши учун нима қилмоқ керак?

- Агар боланинг ўзида хоҳиш бўлса, унда расом бўлиш учун имкониятлар бор. Рассом бўлишини орзу қилган болалар кўп ўқишилари, машқ қилишилари ва ҳаётни кузатишлари керак. Ёш ижодкорлар республика маркази бу борада катта иш қиляпти.

- Бўёқ, холст (мато), мўйқалам қиммат. Нима қилиш лозим деб ўйлайсиз?

- Бунинг учун болаларнинг ота-оналари қайғуришилари керак. Етимларга эса давлат ёрдам беради.

- Шу муносабат билан тасвирий санъатимизда қандай муаммолар бор?

- Рассомларнинг ижод меваси - асарлари қадрига ҳамма ҳам етавермайди. Менинг ижодимга банишланган ток-шоудан тушган пулларни олти ойдан бери ололмай сарсон бўлиб юрибман. Ҳолбуки, менинг соддалигимдан фойдаланган айрим “тад-

биркорлар” шу йўл билан анча-мунча пул ишлаб олишди. Мен бу гапни шунчаки омади келиб қолганидан гапирияпман.

- Сиз қайси вақтда ижод қиласиз?

- Агар илҳомим келса, ҳар қандай шароитда ҳам мураккаб асарлар яратади.

- Сизнинг ҳаётингизда пул қандай ўрин тутади?

- Пул бўлмаса кун ўтказиш қийин. Аммо мусаввир пулга сотилмайди.

- Тасвирий санъат ва тижоратга қандай қарайсиз?

- Албаттага, пул керак. Лекин рассом пулнинг қули бўлмаслиги керак.

- Сизнинг асарларингиз сони нечтага етди?

- Яратган асарларимнинг сони олти мингтага бориб қолди. Буларнинг ҳаммаси менинг ҳақиқатларимдир.

- Боймисиз?

- Бойман. Менинг бойлигим - халқим.

- Ёш тадбиркорларга нима маслаҳат берган бўлур эдингиз?

- Уларда истеъом маданияти кучли бўлишини истайман. Ўйлайманки, бу борада “Ёш иқтисодчи” газетаси кўп савобли иш қилиши мумкин. Пул топ-

ган одам уни ақл билан сарфлай билиши керак. Бизнинг янги бойларимиз топган пулларини кўпинча уй куришга, машина сотиб олишга, майшат қилишга сарфлайди. Бундай бойлар тезда хонавайрон бўлишса, таажужубланманг. Ақлли бой пулини ишлаб чиқаришга кўяди.

- Дейлик, хориж кўргазмасига Сизнинг битта асарингизни юборишлари лозим бўлса, қайси полотнонгизни жўнатардингиз?

- Мен бундай кўргазмага “Туғилиш” (“Онам хотира-сига”) асаримни юборган бўлардим.

- Рўзи бобо, Сиз қандай одамларни севасиз.

- Мен матонатли одамларни севаман. Чунки инсонда сабр-тоқат, матонат бўлмаса, у ҳаётда ҳеч нарсага эриша олмайди. Биласанми, мен ота-онасидан барвақт жудо бўлган, аммо матонати туфайли машҳур қишилар қаторидан ўрин олган жуда кўп одамларни танимсан. Ҳа, ўтилишудли бўлганга нима етсинг?

- Кириб келаётган XXI асрда ўзбек тасвирий санъати тараққиётини ҳозирги ёш мусаввирлардан кимлар белгилайди деб ўйлайсиз?

- Ҳозирча бир нарса дейиш қийин. Рассомлар бир кечада туғилмайди. Фақат бир нарсани била-ман: бизнинг авлод вакиллари - Раҳим Аҳмедов, Баҳодир Жалолов, Неммат Кўзибоев, Жавлон Умарбеков, Алишер Мирзаев янги асрнинг мумтоз мусаввирлари бўлиб қолишиади, деган умиддаман.

- Газетхонларимизга тилакларингиз?

- Агар кимки рассом бўлишини истаса, марҳамат, устахонамиз ҳамиша сизлар учун очиқ. Газетхонларимиздан кўплаб рассомлар етишиб чиқишига тилакдошман.

- Сизга каттадан катта раҳмат. Янада кўпроқ асарлар яратиб, ҳалқимизни хурсанд қилиб юринг.

Сұхбатдош Нур АЛИ БЕК.

Иттифоқо, бир куни таниқли журналист, устоз Шерали Сокин таҳририятимизга сим қоқиб, “Бу Нурали жиянингиз “Ёш иқтисодчи” мақола ёзиб бериб турман, деб икки оёғини бир туғлиғи тикиб олган. Ҳарчанд урингмай, шаштидан қайтгулик эмас”, дедилар.

- Бўлти, устоз, - дедик бу томондан, - фақат ёзганларни учун Нуралибек бизга пул тўлайдими ёки биз Нуралибекками?

Ушундоқ ҳазил-хузул, кулгудан сўнг Нуралибек билан таҳририятда кўришмоқча келишидик. Айтилган муддатда билониҳоя учрашдик ҳам. Қимтиниб узатган нарсасини пешонани тириштириб, жиддий алфозда ўқимоқча тутгандик. Бир-икки дақиқа ўтмай, пешонамизнинг тиришлари ёзилиб, юзимиз ёриша бошлади. Чунки, унинг ёзганлари жўяликкина эди-да. Ўтган сонда сиз ҳам ўқиб, юзингиз ёришган бўлса ажаб эмас. Алоҳа, Нуралибек барчанинг юзини ҳали кўп ёриштириб юради, деган умиддамиз.

Дарвөзе, ёш журналистнинг қисқача таржимаи ҳоли бу туур:

Нурали Нурмонов - Тошкент шаҳридаги 41-мактабнинг 9-синфида ўқийди. Ёши 12 да. Келгусида дадаси каби журналист бўлмоқчи.

Суратда: Нуралибек дадаси Шерали Сокин ҳамда сингиллари билан.

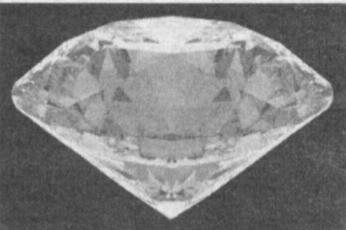
ЧАРХ

ЁШ ИҚТИСОДЧИ

YOSH IQTISODCHI

32-33-сонлар. 28 апрель, 1998 йил

ИССИҚ МУЗ

МЕН НЕЧА КУНЛИКМАН?

Деярли ҳамма ўз ёшини, неча йил яшаганини аниқ билади. Лекин ҳаммамиз ҳам неча кун, соат, дақиқа яшаганлигимизни билмаймиз. Буни ҳисоблашнинг имкони бор.

Ёш сонининг ярми 73 кўпайтирилади ва ҳосил бўлган сон охирига 0 кўйилади. Шунда неча кунлик эканлигингиз келиб чиқади.

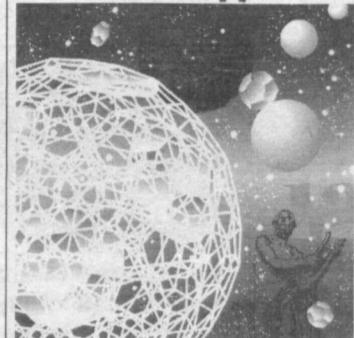
Масалан, сиз 16 ёшда-

сиз. 16нинг ярми 8. 8ни 73 га кўпайтирамиз:

73
* 8
564

564 охирига 0 кўшасиз: 5640. Демак, сиз 5640 кун яшагансиз.

АРХИМЕД ЕРНИ КЎТАРА ОЛАРМИДИ?

Менга ернинг таянч нуқтасини беринг, мен уни кўтараман"-дэя хитоб қилган эди ричаг қонунини кашф қилган машҳур олим Архимед.

Кунларнинг бирида Архимед дўсти ва қариндоши шоҳ Гиеронга шу кучи билан жуда катта юкни кўтара олишини ёзди. Гапини, таъкидлаб, яна шуни кўшимча қилади: "Агар бошқа Ер бўлганида, унга ўтиб, бизнинг заминни жойидан кимирлата олишим мумкин."

Архимед кам куч билан ричаг ёрдамида оғир юкни кўтариш қийинлигини билган. Бунда ричаг елкасининг узун томонига куч кўйилади, шунда қисқа томони юкни харакатлантиради. Кейин у ўлади: ричагнинг фавқулодда узун елкасига қаттиқ тираб олиб, кўл кучи билан юкни кўтариш имкони бўлади-ку.

Лекин буюк олим ер шарининг массаси қанчалик катталигини билганида бу гапидан қайтган бўларди. Тасавур қиласи, Архимедга "бошқа Ер" берилди. Бу ернинг таянч нуқтаси топилиб, лозим бўлган узунликдаги ричаг ҳам тайёрланди, дейлик. Шундай ҳолатда, биласизми, ундан ер шарининг массасига тенг бўлган юкни ақалли бир сантиметрга кўтариш учун қанча вақт талаб қилинади?

Камида ўттиз билмиллион йил!

Ер массаси астрономларга яхши маълум, яни у 6 000 000 000 000 000 000 тонна.

Агар инсон ўртача 60 кг юк кўтара олса, "ерни кўтариш" учун қўли ричаг елкасидан бошлаб 100 000 000 000 000 000 000 маротаба узайиши керак.

Калта елка 1 смга кўтариладиган бўлса, иккинчи томон 1 000 000 000 000 000 000 000 км узайиши талаб қилинади.

Бунинг учун қанча вақт сарфланар экан?

Агар Архимед 60 кг юкни 1 секундда бир метрга кўтара оладиган бўлса, унга ерни 1 смга кўтариш учун 1 000 000 000 000 000 000 000 секунд ёки 30 минг биллион йил керак бўлади. Олим ўзининг бутун умри давомида ерни соч толасидек баландликка ҳам кўтара олмас эди.

СИЗНИНГ БАХТЛИ

5 1 2 9
8 6 4 3

РАҚАМЛАНГИШ

ҲАР БИР ИНСОННИНГ РАҚАМИ УНИНГ ИСМИ ЁРДАМИДА АНИҚЛАНАДИ

Бунинг учун кишининг исми - шарифи тўлиқ олинниб, унча мураккаб бўлмаган ҳисоб-китоб қилинади. Ҳар бир ҳарф маълум рақамга мос тушади.

ҲАРФЛАР РАҚАМЛАР

А, И, С,	1
Б, Й, Т	2
В, К, У	3
Г, Л, Ф, Э	4

Д, М, Х, Ю
Е, Н, Ц, Я
Ё, О, Ч, Ў
Ж, П, Ш, К
З, Р, Х, F

5
6
7
8
9

Исми - шарифингиздаги ҳарфларнинг рақамларини белгиланг ва уларни қўшиңг. Ҳосил бўлган натижага энди шу натижага сондаги рақамлар йи-

финдинги ҳам қўшиңг.

Масалан, сизнинг исминингиз рақамларидан 86 ҳосил бўлди. Энди 8 билан 6 нинг йифиндиси ($8+6=14$)ни ҳосил қиласиз. Сўнг 14 сонидаги рақамларни ҳам бир-бирига қўшсан ($1+4$), 5 рақами келиб чиқади. Мана шу рақам сизнинг шахсингиз ҳақида "гапиради".

ШАҲСИЙ РАҚАМЛАРНИ ОЧИШ КАЛИТИ

Туғма истеъдодли артист. Дўстлар даврасида бўлишни ёқтиради. Ўйин-кулгуларни яхши кўради.

дан энг муҳимини танлашда қийналадилар. Улар ижодий инсон бўладилар. Тартиб-интизомни яхши кўрадилар.

4 рақами. Қатъий, руҳий барқарор. Бундай инсон тўғри сўз ва очик, лекин доим ҳушёр. Кечира оладиган шахс. Яхши ва пухта бажарилган ишни яхши кўради. Умид, ишонч ва бурч уларга ҳамроҳ.

7 рақами. Мустақил, лекин камгап. Жуда талабчан, таҳлил қилувчи. Доимий изланишда. Билимнинг янги янги чўқисига интилади.

5 рақами. Очиқкўнгил ва ёқимтой. Бундайлар бошқаларни тезда ўзига жалб қиласи. Ҳаётда ранг-баранглини, ўзгаришларни ёқтиради. Улар жуда қизиқувчан ва мустақил. Эркинликни яхши кўрадилар. Таваккалчи, саргузашт ва янгиликларни ёқтиришади.

8 рақами. Кучли шахс. Нафсонияти-мустаҳкам. Адолатпарвар. Ҳокимиётни яхши кўради. Ҳатти-харакатлари қатъий, журъатли. Ёлғонни ёқтирамайди. Бошлаган ишини охиригача давом эттиради.

6 рақами. Масъулиятни ҳис этадиган шахс. Бундай инсонлар масаланинг турли варианларини узоқ ўлчаб, ичи-

нозик табиатли, орзуманд. Бундай кишилар фаҳм-фаросатга эга. Атрофдагиларнинг нозик дидларини тушунади. Дадил ва жасур. Бирор ишни бошлашдан олдин уни обдон ўйлади.

3 рақами. Дилкаш, улфати одам.

ТУФИЛГАН КУНИНГ МУБОРАК БҮЛСИН,

Күёшнинг беаёв қиздириши ҳаммани беҳол қилиб, оғизни куриптган эди. Манзил ҳали узоқ. Автобус одамлар билан тұла. Қодиржон бува мактаб үкувчисининг күлида ушлаб турған шишарадаги сувга күзи тузды.

- Үғлим, бир күлтүм сув бергін.

Бола шоша-пиша шишарадаги сувни отахонга узатди. Қодиржон бува сувни мириқиб ичиб, оппоқ соқолини силаб, күзлардан севинч нүри ёғилиб:

- Эй, бу зүр-ку! Үғлим, қанака сув үзи?

- Буми, бу Кока-Кола, - ийманиб жавоб берди үкувчи.

- Ҳа, замоннинг зайларни қаранг, биз билмаган нарсаларни ёшлар билади. Нечанчи синфда үқыйсан?

- Иккинчидә.

- Исминг?

- Ақмалжон.

- Бу ичимлик ҳақида нималарни биласанд?

- Биласизми, яқында Кока-Коланинг туғилган куни.

Автобусда күлгү күтәрildi. Ҳар томондан саволлар ёғила бошлади.

- Қачон экан, туғилган куни?

- 8 майда, 112 ёшга киради.

- Үх-у, мендан ҳам катта экан-ку, билмай юрган эканман.

Бизга кейинчалик етиб келганды. Кока-Кола Атланта шаҳрида 1886 йил 8 май куни фармацевт Жон Смит Пембертон томонидан кашф қилинган. У ичган кишига тетиклик баҳш этади. Бу эса дори тайёрловчи Пембертоннинг күпдан бери кутган орзуси эди. Пембертон уни дорихонага олиб боради. Дорихона эгаси Якоб шарбатин татиб күргач, газли сувга күшиб сотишина таклиф қилды. Дорихона дәразаларига Якоб рангли бүйектар билан "Кока-Кола ичинг" деб безаб ёзды. Бу эса энг оддий ва энг зүр реклама эди.

Тез орада бу сўзлар бутун Атлантага тарқалди ва ҳамма Кока-Колани ича бошлади.

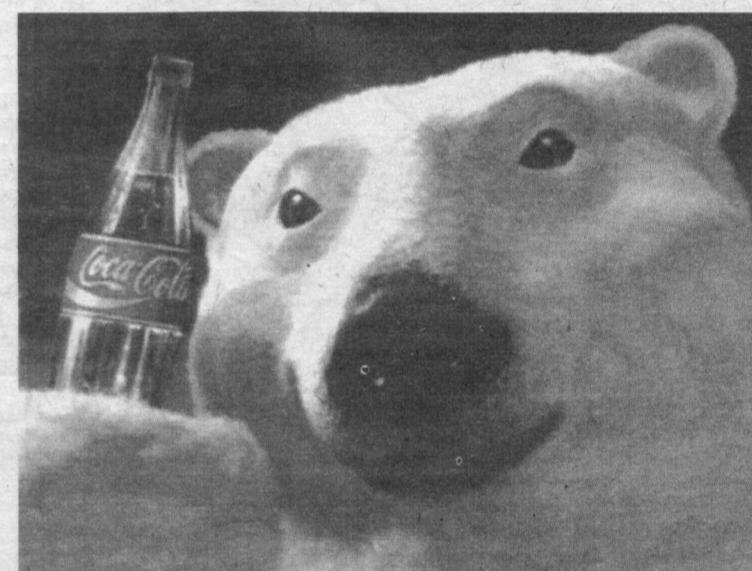
Пембертон ҳангуман бўлиб, боши қотиб қолди. Ахир, у "Кока-Кола"ни дори сифатида сотаётган эди-да!

- Ие, ҳали унинг дорими? - асабийлашди отахон.

- Ҳа, дори деса ҳам бўлаверди. "Кока-Кола" асаб бузилишини, бош оғригини даволайди. Шунингдек, кишига янги куч-куват баҳш этади. Пембертон 1888 йил вафот этгач, атлантилик фармацевт Аза Кандлер "Кока-Кола"ни тайёрлаш ва сотиш ҳуқуқини әгалайди. Кейинроқ "Кока-Кола" компания бунёд этилди.

- Бу ичимлик қандай тайёрланади?

Ақмалжон бир оз ўйланиб қолди. Суҳбатни олдидағи катароқ бола давом эттириди.

Кандлер кўлига ўтгандан сўнг ичимлик рецепти яна бир бор ўзгарган эди.

Лекин кўп шакллар инкор қилинган. Кейинроқ Индиана штати Терра Хауте шаҳрилик С.Ж.Рут томонидан таклиф қилинган шаклга тўтхалди.

Суҳбат жуда катта баҳсга айланаб кетди.

- Ҳозирчи? Қаерда чиқяпти?

- Бунисини аниқ билмадим-у, Кока бутун дунёни забт этган. Истиқлолдан кейин у серкүёш диёrimizga ҳам ташриф буюрди. Бугунги кунга келиб ичимлик Ўзбекистонда бежирим идишларга қуилиб, истеъмолчиларга етказиб берилмоқда.

Кола ўзининг ҳуштаъмлиги, салқын, тетиклантирувчи, алко-голосиз тиҷнантирувчи ичимлик эканлиги билан ажralиб туради.

- Тўғри, бунга мана мен ҳам ишондим. Болам, бу барча неъматларга бой, истаганча чаңқовбосди шарбатларга тўла мевалари бор юртимизда Коланинг ўз ўрнини топа олишини сири нимада экан-а?

- Ота, биринчидан, Коланинг бунчалик обрў топшига сабаб, вакт үтиши билан унинг иштаҳаси карнай бўла бошлади. Тақдир тақазоси билан маҳаллий банкларнинг бирига ишга кириб, ўтган уч ой ичидаги 26 минг 142 долларни пок-покиза тушириди. Банк текширилганда каттагина камомад чиқди. Энди Террига мажбурий чоралар кўрилиши турган гап.

унинг яратувчилар доимо изла-нишида, ижодда. Оддий дизайнга аҳамият беринг-а. Сифатига-ку гап йўқ. Кола шиша-сини ўзига хослигини таъминлаш мақсадида компания кўп дизайннерларга мурожаат қилган. Ҳозирги шиша шакли эса 1914 йил яратилган. У худди тиззадан пастга тушган юбка кўринишида бўлиб, барчага маъқул келди.

- Ҳа, ҳа. Маҳсулотни харидорлар бўлишида ташки кўриниши ҳам мухим роль ўйнайди.

- Компания дунёдаги энг ийрик корхоналардан хисобланниб, нуфузли ва маблағи жиҳатидан дунёда иккичи ўринда туради. Компания буни устига тарғибот ишларига ҳам катта эътибор беради. Ҳар қандай рекламаларининг моҳиятида ичимлик ҳузурли ва энг тотли эканлиги ётади.

Бизда кўпинча маҳсулот иш-

лаб чиқарилаётгандан шу жиҳатларга унчалик ҳам аҳамият берилмайди-да.

Отахон мансилига қандай етиб келганини ҳам билмай қолди. Автобусда олган таассуротлари билан уйига кириб келар экан, невараларига ҳам "Кока-Кола"ни илинди. Югуриб келган невараси Қодиржон бувага салом берди-ю, кўлидаги совғани кўриб:

- Жон-ку!, - дея бақирди.
- Нималар деяпсан, бу Кока-Кола!

- Биламан, Жон Пембертоннинг кашфи демокчиман!

- Ие, сен ҳам биласанми?
- Вой, билмаган одам ҳам бор эканми? Олинг, ичинг бува, Кока-Колани.

Қодиржон бува, невараси иккиси Кока-Коланинг туғилган кунини нишонладилар.

Сиз, нега қараб турибизиз, кўлингиздаги Кока-Коладан хўпланг, ахир бугун байрамку!. Ҳар доим бўлсин Соса-Cola!!!

Мунаввара
УММАТАЛИЕВА.

"МЕНИНГ НАФСИМ БАЛОДИР..."

19 ёшли Терри Ноулз жуда ғалати "хасталикдан" азиат чекади. У кўпчилик қатори шоколад, конфет, умуман шириналарга ўч эмас. Терри эсини таниганидан бўён унинг севимли емаги... қофоз пуллар. У ўшлигиданоқ харид учун берилган долларларнинг бир қисмини еб кўярди. Буни қарангки,

вақт ўтиши билан унинг иштаҳаси карнай бўла бошлади. Тақдир тақазоси билан маҳаллий банкларнинг бирига ишга кириб, ўтган уч ой ичидаги 26 минг 142 долларни пок-покиза тушириди. Банк текширилганда каттагина камомад чиқди. Энди Террига мажбурий чоралар кўрилиши турган гап.

ДУНЕ ДАРЧАСИ

ПЛАСТИК ЖАРРОҲЛИК

Сиз газетамиз саҳифаларида

Барби қўғирчоқларини ишлаб чиқарадиган "Mattel" компанияси ҳақида маълумотлар олган эдингиз. Бугунги кунда бу компания замон талабларидан келиб чиқиб иш кўрмоқда. Аввалги Барбилар ҳозирда ёқимтой ўй бекаларигина эмас, балки ишбайлармон аёлдир. Энди ҳақиқат сари "инқилобий юриш" бошланди. Яратилаётган қўғирчоқлар танаси теракдек бўлмай, ўзининг аёллик нафосатини намоён қилади. Руҳшунослар таъқидлашича, бу ҳол қизалоқларни гўзллик ҳақидаги тушунчаларига жуда катта таъсир қилади.

"Time" журнали компанияга ҳаёт ҳақиқати тириклик сари яна бир қадам ташлашни таклиф қилди. У ҳам бўлса, Барбиларни ўзига муносиб тарзда тасвирлашдири.

„ЭЛЬ НИНЬЮ“ ОРАНГУТАНЛАРГА ҚАРШИ

“Эль нинью” деб номланган жараён (оғатлар десак ҳам бўлади) ўтган ийли Европа жанубига куз ва қишида аёвсиз қор, бўрон, совуқ ва Индонезияда даҳшатли ўрмон ёнғинларини олиб келди. Бу оғатлардан ҳаммадан кўра кўпроқ ҳайвонот олами жабр чекди.

З, ҚОЙИЛ!

Мана бу болалар нималар билан шуғулланишаётган экан? Ўйлаб, бош қотириб ўтирманг. Барибир топа олмайсиз. Улар рақс машғулотларини ўтказмокдалар. Ажойиботу, бизга файритабии туладиган урф-одатларга бой Ҳиндистонда катхакали ўйинига ихтисослашган махсус мактаб бор.

Бу мактабда таҳсил ола-

диган катхакали ўйинчилари - асосан ўғил болалар бўлиб, Рам ва Кришна худолари ҳақидаги афсоналарни театрлаштирилган усуlda намойиш қиладилар.

Оддий одамлардан фарқ қилиб, худо ва илоҳий кучлар, жин, ажиналар тусиға кириш учун узоқ вақт, ёшлидан мунтазам шуғуланиши талаб қилинади.

НОГИРОН МИЛЛИОНЕРНИНГ САҲОВАТИ

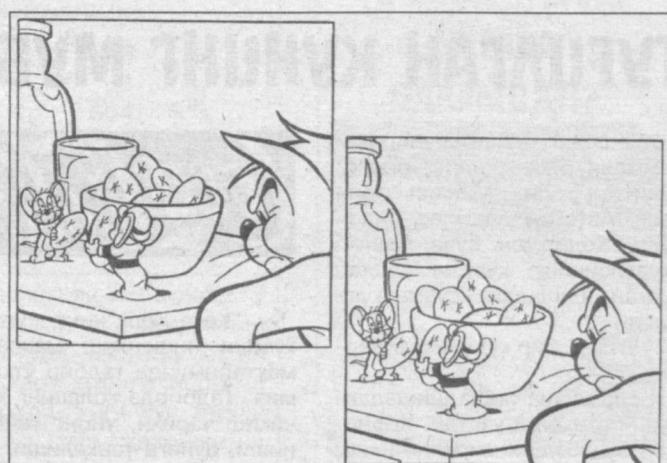

Машҳур актёр ва кинорежиссёр Карл Дуглас бундан бир йилча олдин инсульт касаллиги туфайли тўшакка михланиб қолганди. Умрбод одамлар орасида, қайноқ ижодий меҳнат гашти билан яшаган бу инсон ҳозир 80 ёшга кирди. Кексалигига, гапира олмай ва юролмай қолганига қарамай у ўзига ҳаётда кувонч топди: Карл Дуглас яқында Лос-Анжелес шаҳри маъмурятига ўз ҳамёнидан 2,5 миллион доллар пул берди. Бу пулга шаҳарда болалар учун ўйин майдончалари қурилади.

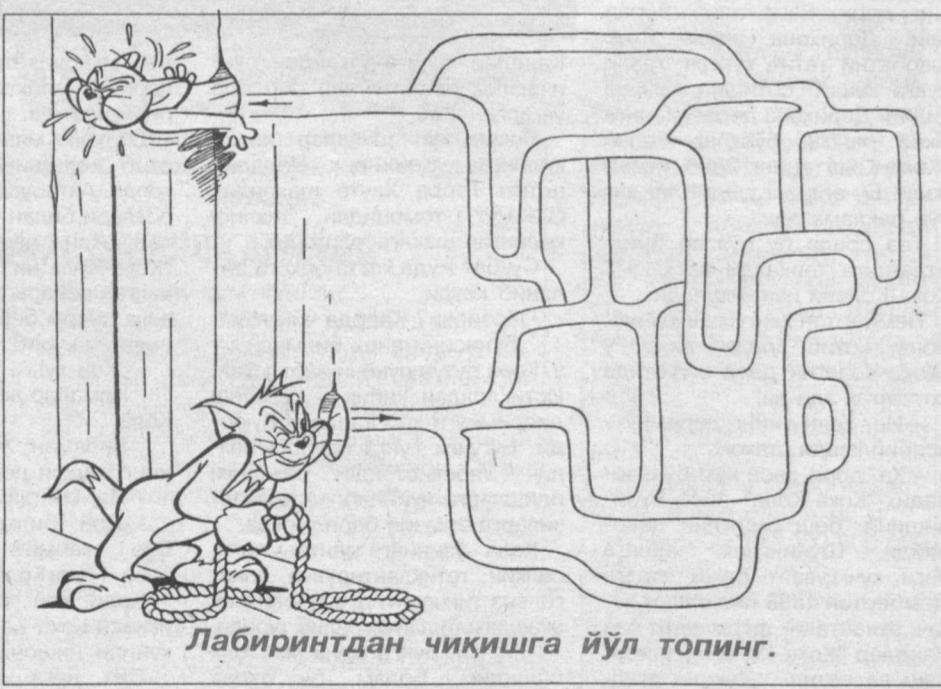
Ёнғиндан қочаман деб маймунлар ўрмонни тарк этиб, одамлардан паноҳ истадилар. Бундан унумли фойдаланган баъзи кимслар жониворларнинг катларини ўлдириб, кичикларни кейинчалик мўмайгина даромад учун экзотик ҳайвонлар қаторида пуллаш мақсадида қафасларга жойладилар.

Бутунжаҳон табиатни муҳофаза қилиш фонди Индонезияда орангутанларни очлик, босқинчлик, касалликлардан асрар, кейинчалик маконларига қайтариш умидида бошпана ташкил қилди.

Энг асосийси - ҳозирда маҳаллий аҳоли сотиб юборган орангутанларни топиш. Мутахассислар тутқунликдан юзга яқин орангутанларни халос қилишди. Ҳали одамлар томонидан озор чекаётган, топилмаган маймунлар қанча экан.

Суратлардаги 5 хил фарқни топинг.

Бир замонлар Бухоронинг Буктарой қишлоғига одамлар пахта экиб кун кечирар эканлар. Уша пахтазорниң уртасида катта бир чинор ўсар экан. Ёзинг жазирама иссиқ кунларида, одамлар ишдан чарчагланарди чинор соясида дам олишар экан. Шундай кунларниң бирда одамлар чинор тагида рўмолга уралган бир китобни куриб қолибдишар. Рўмол жуда тоза булиб, ҳатто китоб жилдида гираб ёзувларигача аниқ куриниб турар экан. Одамлар бу китобни олишга ботина олмабдишар. Чунки улар ёзишини ҳам, ўқишини ҳам билмас эканларда. Кун жуда иссиқ бўлса ҳам энди одамлар чинор соясида дам олмай қўйдилар. Чунки кимдир: «Бу сеҳр ва жоду китоби бўлса керак», — деганди.

Кишиларниң саводсизлиги туфайли бу китоб ҳақида турли хилдаги миш-мишлар қишлоқда тарқалиб кетди. Купчилик китобни кўриш

учун чинор тагига келар, аммо бу илоҳий китоб, дея қўл теккиза олмас эдилар.

Кунлардан бир кун шу қишлоқда јашайдиган, шаробхурлиги учун «Соли-сархуш» лақабини олган аравакаш чинор ёнидан ута туриб дам олмоқчи бўлди ва бир-

яралар тошиб кетганини кўрди. Кечаги қилган ишини эслади, уни бирорвга айтишга кўркди. Кун бўйи қули ишга бормади, тушкунликка тушди ва ниҳоят нахжот йўлини топгандек бўлди: яна шароб ичиб, сархуш бўлиб олди.

МУҚАДДАС КИТОБ

дан кўзи рўмолга уралган китобга дала-тусиди-ю, бу китоб ҳақидаги мишишларни эслади. Қизиқиши тустиворлик қилиб китобга яқинлашиди ва мастилиги боис ботирлиги тутиб уни қўлига олди-ю, аравасига юргуди. Йўлда кета туриб ўзича: «Вої қўрқоқлар-еъ, шу оддий китобдан қўрқиб ўтиришибди-я», — дея тўнгиллади. Уйга боргач, китобни чанг босган токчага отиб юборди-ю уйкуга кетди. Туни билан безовталаниб, тонг саҳарда уйғонган Соли-сархуш лабларига

кун бота бошлади. Дала-дан қайтаётган Соли-сархушнинг кўзига катта бир тог курингандек бўлди... «Кизик, — ўйлади у, — бу ерлар дашт бўлса, тог қаердан пайдо бўлди-я?» Кейин бу тог унга эртаклардаги даҳнатли қора девни эслатди. Қўрқувдан қалтираб қолган аравакаш дод солганича эшак аравасини ҳам ташлаганича уйига юргуди. Уша кечада ҳам безовталаниб, уйқусида галати тушлар кўра

бошлади. У пахтазор ичидаги катта чинор дарахтини кўрди, чинор остидан нур тараляётган эмиши. Одамлар эса бу нурга ҳавас билан термулиб турганмешлар. У ҳам одамлар сари талпинибида ва нур таратаётган китобни олиб: «Эй одамлар,

ахир бу оддий китоб-ку. Шундан қўрқасизларми?», — дебди ва уни қўлидан тушириб юбориби. Шу пайт атроф қоронгулашиб, чинор дарахти улкан тоққа айланибди-да, Соли аравакашнинг устига ёпирилиб кела бошлади...

Орадан кунлар ўтиби. Аравакаш шароб ичишдан чўчиб қолибди... Энди у фақат хаёл сурар, бу китобнинг сири, камромати нимада экан, — дея ўйларкан. Бир куни қишлоқни

нг чеккасида араб илмидан хабардор бўлган кекса отахон яшаши эсига тушиб қолибди ва бўлган воқеаларни Шоди бобога айтиб бериби.

Шоди бобо китобни сенкинга олиб вақаълабди ва аравакашга юзланиб: «Углим, бу китоб дунёдаги энг миқадас китоб, яъни Куръони Карим экан бу китоб одамларни яхшиликка, эзгуликка чорлайди. У шаробхур ва ёлғончи одамларни севмайди, энди ёмон тушлар курганинг сабабини тушунгандирсан», — дебди.

Сўнгра отахон китобни уйларига олиб кетибдишар. Соли сархуш эса умуман ичмайдиган бўлиди...

Мұхсин АЗИМОВ,
Бухоро вилояти,
Фиждувон туманинаги
3-иктидорли болалар
махсус мактаб
интернатининг
ўкувчиси.

ЭНГ, ЭНГ, ЭНГ...

Оламдаги энг катта китоб Мисрдаги Фива ибодатхона деворида ёзилган шажара. Унинг эни 40 метр.

Қоғоздан ишланган энг катта китоб 8048 варакли Библия. Унинг оғирлиги 500 килограмм.

Англияда 1832 йили «Инглиз ботирларининг қабри» номли энг катта китоб чиққан. Унинг узунлиги 5, эни 3 метр экан.

Энг кичкитой китобчани Япон миниатюристи Асоа Хосимо чиқарган. Узунлиги 1,4 миллиметр 20 бетли китобда шоир Вакаямнинг болаларга багишилаб ёзган шеълари нашр қилинган.

Энг катта энциклопедия Хитойда чиққан. У 11095 жилдан иборат. Мазмунининг ўзи 60 жилдан иборат. Бу энциклопедияни тўплаб нашрга тайёрлаш учун 2000 олим иштирок этган.

Энг катта газета 1859 йили Нью-Йоркда чиққан. Унинг ҳажми 182x250 сантиметр.

Почта конвертича келадиган «Хумарпозларнинг хафталик газета»си оламдаги энг кичкитой газетадир. У шу вақтгача Францияда Экс-ан-Преванс шаҳрида 60 минг нусхада чиқиб туради.

Кидирбай ТЎЛАБОЕВ.

КУП ЎҚИСАНГ

Китобни кўп ўқисанг, тенсан ҳақиқий инсон,
Китоб содиқ дўстингдир,
элтар буюклик томон.

Илм олган ёш-ўсмир ўтириб фикр эгаси,
Илм олмаганлар кек-а бўлса-да подон.

Ёвузликлар қиласи ўқи-
маган кимсалар,
Ўқимишили кишилар ас-
но бўлмаган ёмон.

Китобни кўп ўқисанг,
фикринг кенгаар,
Тўра,
Йўл топасан ўзингга,
турматлайди эл, замон.
Тўра ЖУМАН

САИДБИБИ ОПАМИЗ...

Мен тоғли қишлоқда яшайман. Аммо Узбекистоним тарихи-ю, бугунини, колаверса бутун дунёни кўз олдимга келтиришга ҳаракат қиласман. Қандай қилиб дейсизми? Албатта, энг яқин дўстларим — китобларим билан!

Мени китоблар оламига бошлаган, улар орасидан узимга кераклигини танлашимга ёрдам берган меҳрибон кутубхоначимиз Сайдбibi опамизни мактабдагиларнинг барчаси ҳурмат қиласи. Чунки, улар ҳар қандай инсоннинг юрагига йўл топа оладилар. Опамиз фақаттинга китобларга эмас, балки гулларга ҳам жуда меҳрибонлар. Ифори хонани тутган гул, оҳанграбо китоблар ва радиодан тараляётган майин кўй, Сайдбibi опамизнинг меҳр тўла нигоҳи — барбари юрагимизни эзгу туйгурларга тулдиради, инсонларга яхшилик қилиш фикри бутун вужудимизни қамраб олади.

— Кимда ким ёшлигидан китобни севса, у билан дилдан сухбат курса унди киши албатта ўқимиши, ҳалқ меҳрини қозонадиган ҳалол инсон булиб этишади, — дейдилар Сайдбibi опамиз.

Сайёра САЛИМОВА,
Сурхондарё вилояти, Сарисёй туманинаги Муқимий номли мактабининг 9-«А» синф ўкувчиси. «Ёш мухбирлар» тўгарагининг аъзоси.

БИЗНИГ ЗОХИДА ОПА

Мактабимизда кутубхоначи опамиз Зоҳида Нуъмонованинг ташаббуслари билан тез-тез китобхонлик кечалари, шоир ва ёзувчилар билан учрашувлар ўтиказилиб турилади. Яқинда Зоҳида опамиз адабиёт ўқитувчимиз Иброрхим ака Фахриддинов билан биргаликда Усмон Носир ва Абдулхамид Чулпон ижодига багишилаб адабий кеса уюштирилар. 6-синф ўкувчиларидан Маҳлия Муминова ва Гулноза Каримовалар шоирларнинг шеърларидан ифодали қилиб ўқиб бердилар. 8-синф ўкувчилари Асрор Ҳамидов, Улугбек Пулатор, Раъно Усмоновла Дилфуз Нематоловар эса «Кечада кундуз» асаридан кичик куриниш ижро этишди.

ЎҒИЛХОН НАЗИРХОНОВА,
Фарғона вилояти, Ўзбекистон туманинаги 8-мактабининг 5-«Е» синф ўкувчиси.

Сизга айттар эртагим
Сабр ҳақида.
Лоғчи укам келтирган
Ҳабар ҳақида.
Сартарош қорни шишиб
Кетган мисоли,
Оҳри бир қудукқа
Етган мисоли
Янги эшигтанимни
Айтишга шайман.
Кимгадир сўйламасам,
Ҳеч тинчимайман.
Хуллас, ўша сартарош
Кўп сиқилибди.
Бир қудукқинг олдида
Сўнг ийқилибди.
«Искандарнинг шохи бо-о-р»...
Бақирибди у.
Беихтиёғ қамишини
Чақирибди у.
Кетибди... Қамиш эса
Ўсиб чиқибди.
Эшигтган ҳам билганин
«Кусиб» чиқибди.
Уни бир содда чўпон
Кесиб олибди.
Най ясаб, зерикканда
Аста чалибди.
«Искандарнинг
шо-о-хи- бо-о-р!»
Куйлар эмиши най.
Бутун оламга шундай
Сўйлаб кетмиши най.

Бу оламни буткул забт
Этган Искандар,
Номи етти иқлумга
Етган Искандар.

Ҳатто жазираларга
Байроғин тиккан,
Менинг ерим, — деб қилич —
Кайроғин тиккан,
Искандарнинг чиндан ҳам
Шохи бор эди.
Ким олибди сочин, шоҳ

Қазо қилган хотинин
Кўяр чоғ ерга,
Қарилар шундай деди,
Үртсанган эрга:
(Бу ўзи бир ривоят,
Аммо недир бор),
Сабр таги олтинидир,
Сабр қил бир бор!
Нега сабр ва шукур?
Ахир ёр ўлди!
Мұхаббатим, шодлигим
Бари — бор, ўлди!
Йўқ-йўқ, асло бермайман,
Ерга кўймоққа!
— Бўлди, бас қил, ҳалойиқ
Келди кўммоққа!
Бугундан ҳам қолса у
Кўп ёмон бўлар.
— Ёмон бўлса менга ҳам
Зап замон бўлар!
— Нега ундаи дейсан, бас,

Одамлар ҳушдан оғиб
Қолдилар ногоҳ.
Йигит туриб дод солди.
Ўлик ҳам турди.
Талваса билан юрди,
Ўлик ҳам юрди.
Югурди у, ўлик ҳам
Югурди, ҳайҳот!
Бир кун ўтди,
Бир ҳафта...
Кун исиб кетди.
Ўлик ёпишиб унга
Ва... сасиб кетди.
Одамлар бу сассиқдан
Нари қочдилар.
Йигит қийналиб кетган
Сари қочдилар.
Ёпишиб олган ўлик
Ирий бошлиди.
Йигит чидолмай охир
Кўзин ёшлади.
— Бундай ҳаёт ке-

тушиб кетган кўл.
Хотининг эс-хуши
учиб кетган кўл.
Севимли ковушидан
айрилиб у пайт,
Ҳатто бокмаган эди
қайрилиб у пайт,
Ўша кавушга йигит
ачиниб, энди
Кўл томон кетди, ортда
қолиб Тошкенти...
Икки чақирим ердан
уни сезилар.
Парранда, даррандалар
ҳамто бездилар,
Йигит-ла келаётган
ўлик ҳидидан.
Бутун борлиқ жунжикуб,
тушди этидан.
Бу йигитдек ўлимга
ҳеч ким шошмаган,
Югурб, елиб, ундаи
давон ошмаган.
талшинмаган кўл сари,
чўка қолай деб.
Қалбим зардобларини
Тўка қолай деб.
Шу тезлик билан кўлга
отди ўзини!
Тинч кўлга ўлик билан
Ортди ўзини!
Сувга тушгани замон
Шукр қилди у.
Баридан қутулдим деб,
Фикр қилди у.
— Шукр, шукур, минг шукур!..
Шу керак эди!
Авлиё айт, деган сўз
чўнг тирак эди!
Шу чоқ ўлик йигитдан
ажралиб кетди.
Бесабр ёрдан шундай
бож олиб кетди.
Йигит қўлига ёрин
Кавуши тушди.
Оппоқ-оппоқ тўлқинлар
Қирғони қучди.
Қўниклар билан кўлдан
Чиқиб олди у.
Сабр таги — олтинидир.
Ўқиб олди у.
Ўша кавушни ҳозир
илиб қўйсанмиси.
Шукр қилмоқ шартлигин
билиб қўйсанмиси...

АВЛИЁ АЙТ ДЕГАН СЎЗ

Ўлдирап эди
Сирим эшикдан нари
Чиқмасин дея,
Обрўларимни, — бу шоҳ —
Йиқмасин, дея,
Нече марта соч-соқол
Олдирган бўлса,
Шунча одам ўлганди,
Колдирган бўлса,
Фақат битта сартарош
Колган эди, рост.
Искандарнинг меҳрини
Олган эди, рост.
Ишонарди, ўзига
Ишонган каби.
Лекин у сартарошнинг
Ловуллаб қалби,
Корни шиша бошлади,
Бу сирли юқдан.
Ҳом сут эмган банда-да,
Айтди қудукқа..

ЛОФЧИ УКАМ КЕЛТИРГАН,
ҲАБАР ҲАҚИДА,
АЙТМАСАМ ТУРДОЛАЙМАН
САБР ҲАҚИДА!

Бўлди қил, инсон!
— Бермайман хотинимни,
Тамом вассалом!
Агар ёр кетар бўлса,
Қолгум аламда.
Қандай сиғиб юрарман,
Бу кенг оламга!
Йўқ-йўқ, асло, бермайман!..
Кескин сўз айтди.
Ёр жасади устига
Ўзини отди!

Бу эртагим аслида
Сабр ҳақида
ЛОФЧИ УКАМ КЕЛТИРГАН
ҲАБАР ҲАҚИДА.
Хуллас, мурда устида
Тулғанди йигит.
Бениҳоя аламга
Чулғанди йигит.
Уни тортиб, ажратиб
Олмоқ бўлдила.
Ўликни тезроқ гўрга
Солмоқ бўлдила.
Лекин жасад ийгитдан
Ажралмади, оҳ!

ракмас,
Хотиним — душман!
Ўлиб ҳам тинчимас у,
Бетиним душман!
Ўлиб мени қайғуга,
Солиб кетди у.
Бахтимни ўзи билан.
Олиб кетди у.
Ўлиб қўя қолайин
Бу қийноқлардан.
У билан оҳулардек
Шод ўйноқлардим.
Қўм-қўқ қирлар бағрида
Лолалар териб.
Энди ўша қирларга
Бағримни бериб,
Умримга якун ясай.
Хайр, хуш қол! — деб.
Қирга чиқиб кетди у,
Жонимни ол, — деб...

Ўша қирнинг бағрида
бир кўл бор эди.
Жуда ҳам чуқур эди,
сир кўл бор эди.
Хотининг кавуши

Кумуш

«Ойнаш жаҳон» — болаларга

СЕШАНБА, 28 АПРЕЛЬ
Ўз. ТВ — 1 дастур
9.10 «Болалар учун фильм журнали «Зумраша».
10.25 Инглиз тили.
11.10 Телевикторина.
11.40 «Олам ва одам».
14.10 «Эртаклар — яхшиликка етаклар». «Бахт куши».
18.10. «Алиса кўзгу орти улкасида». Мультфильм.
19.25 «Ўмид учқунлари» тележурнал.
19.25 «Таълим - тарбия миллий дастури амалда».
20.10 «Оқшом эртаклари».
Ўз. ТВ — 2-дастур.
18.15 «Ерілтош» мульттуплам.
18.35 Еввойи ҳайвонот олами.

Ўз. ТВ — 4 дастур

18.50 Мульттомоша.

19.05 «Сен ҳақингда ва сен учун».

ЧОРШАНБА, 25 АПРЕЛЬ

Ўз. ТВ — 1 дастур

8.55 «Келажагимиз ворислари».

10.25 Болалар учун «Орзу». Курсатувда Тошкент Давлат иқтисад универсиитети қошидаги иқтисод лицейи үқувчиларининг чиқиши, бутунги бозор иқтисодиёти бўйича муаммолар юзасидан баҳс-муносара утказилади.

10.55 «Соғлом авлод-соглом миљлат».

11.15 Рақс оламида.

11.30 «Акс садо».

12.05 «Табаррук қадамжолар».

12.30 «Кузининг қайтиши» мультифильм.

12.40 «Қонун ва биз».

14.10 «Қизалоқ фильмда

Қадрли ўқувчилар! Бу ҳафта давомида сиз қўйидаги шошли ва муҳим саналарнинг гувоҳи бўласиз.
1 май — машҳур тарихчи ва қадимшунос, тарих фанлари доктори, Узбекистон фанлар академиясининг

академиги, Республикала ҳизмат кўрсатган фан араби Яхъе Ғуломов туғилганига 90 йил (1908-1977) тўлади.

3 — май. Жаҳон матбуот экономиги куни.

4 май — 5 йил мукаддам (1993) Узбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ижодкор ёшларнинг

«Истебод» Республика жамғармасини тузиш ҳақидаги фармонга имзо чекди.

6-7 май 5 йил мукаддам (1993 йил) Тошкентда 12 — чақириқ Узбекистон Республикаси Олий кенгашининг

12-сессияси бўлиб ўтди. Унда Узбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси тўғрисида, Узбекистон Республикаси

пур тизими тўғрисида, «Соғлом авлод учун» ордени таъсиб этиш тўғрисида қонуилар қабул қилинди.

уйнашни хоҳлайсанми?» Бадиий фильм.

18.10 Болалар учун «Мехрибонлик уйид».

18.25 «Бу ёргу оламда Ватан битадир...»

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз. ТВ — 2 дастур

18.15 «Жаҳон халқлари эртаклари».

18.15. «Сен ҳақингда ва сен учун».

ПАЙШАНБА, 30 АПРЕЛЬ

Ўз. ТВ — 1 дастур

9.25. «Ҳаёт сабоқлари».

10.05 Болалар учун «Соғломжон-полонжон».

10.20 «Сени Ватан кутади!»

12.05 «Танаффус № 5». Мультфильм.

18.10 «Фил учун совға». Мультфильм.

20.10 «Оқшом эртаклари».

Ўз. ТВ — 2 дастур

18.10 «Жажжи давра». Болалар учун концерт.

18.30 «2000 йилдан сунг» телесериал.

19.00 «Катта танаффус» телевизион.

19.55 Табобат оламида.

20.15 «Одабнома».

Ўз. ТВ — 4 дастур

18.50 Мультомоша

19.05 Минг бир мамлакат

ЖУМА, 1 МАЙ

Ўз. ТВ — 1 дастур

9.15 «Олдами асрарни».

9.40 «Алпомиши авлодлари».

10.05 Болалар учун «Дустлик чегара билмайди».

10.30 Немис тили.

11.00 «Мехр макони».

12.05 «Нима бутти лақабли бегемот». Мультфильм.

12.15 Илм — узликни билмайдир».

12.35 «Доктор Чекл ва Мистер Хайденнинг гаройиб саргузаштлари». Бадиий фильм.

14.10 «Бизни кутар нурли манзиллар».

18.10 «Ҳа, ҳа, ҳа». Ҳазил, ҳажвия, ҳангома.

18.30 «Достликни сабаблашади».

18.35 «Турфа олам».

19.50 «Оқшом эртаклари».

Ўз. ТВ - 2 дастур

8.00 «Боланинг тили».

12.10 Болалар экрани.

13.40 «Онагинам».

14.00 «Нью-Йорк» телесериал.

17.40 «Ерілтош».

18.15 «У ким? Бу нима?»

18.30 «Спорт асри».

Ўз. ТВ — 4 дастур

10.25 «Шанба эртаги».

18.50 «Мультомоша».

ЯКІШАНБА, 3 МАЙ

Ўз. ТВ — 1 дастур

Мен уни Гулчехра деб атайдын. Ёноқларда гулнинг рангидан нимадир бор. Ўзи исмини айтишимни хоҳламади. Наврӯзда 13га тўлиди. Лекин ўйчан кўзлари уни бироз каттароқ кўрсатади.

-Мен сени Гулчехра, Гулижон деб чакирсан майлими?

-Шу исм сизга ёқса, чакира-веринг.

-Сенга ёқмаяптими?

-Мен Юлдуз деган отни яхши кўраман.

-Нимага?

-Юлдуз Усмонованинг ашулаларини жуда, жуда, жуда яхши кўрганимдан бўлса керак.

-Ўзинг ҳам ашула айтасанми?

-Ха.

-Айтиб бер-чи?

-Бирданига айтольмайман. Иннайкейин бирорвонинг олдида ҳам айтольмасам керак.

-Гулижон, сени «Энг кўп китоб ўқидиган қиз», дейишади. Шу кунларда қандай китоб ўқияпсан?

-Жаҳон адабиёти журналидан Жўржи Зайдоннинг «Хорун-ар-Рашидинг синглиси» деган китобни ўқияпман.

-Ўх-хў зўрсан-ку. Журнални ўзинг сотиб олдингми?

-Йўқ, ўқитувчим беруб туради.

-Ўйингда китоб кўпми?

-Унчамас. Ўша ўқитувчимни кида кўп. (Гулчехра ўқитувчи сининг исмини ҳам ошкор килишни истамади)

-Сендан бошқа яна ким китобга қизиқади, оиласанда?

-Ўзимнинг дадам қизиқадилар. Кичкиалигимда доим кўчага чиқсалар кўп-кўп китоб оберардилар. (Гулчехранинг кўзларида ёш ҳалқаланди)

-Кечир Гули... Ўзингнинг дандаг?

-Дадам биз билан турмайдилар, узоқка кетиб колганлар. Уйимиздаги укаларимнинг дадаси...

ЮЛДУЗНИ СЕВАДИГАН ҚИЗ

-Ҳаётда ҳар нарса бўлиб туради. Ҳафа бўлма. Муҳими, даданглар сөн-омон эканлар.

-Сөн-омонлар-ку, кўришол маймиз.

Мен Гулчехра билан бошқа мавзуда гаплашмоқчи бўлдим, аммо у хоҳламади.

-Сиз йиглаб, додлаб юборади, деб кўрқяпиз-а, кўрқманг, лекин дадам ҳакида гапиришгим келади. Баъзан ҳеч ким йўқ жойга чиқиб «Да-да-жон, дада!» деб бакиргим келади, ичим

ларни муҳокама қилмайлик, бирор сабаби бордирки шундай бўлгандир.

-Сабаби ойим буюмларни яхши кўрадилар.

-Кўй, барибир дунёда ҳеч ким сенга онангчалик куйинмайди. Тақдир-да энди.

-Барибир мен уларни кечирмайман.

-Кек сақлайсанми?

-Й-ў-ўқ. Ортиқча гап килмайман. Ўзлари шундоқ ҳам майли, дейман...

н. Юрагим сикилади. Пиширишга пишираман. Ойим кун бўйи бозордалар. Бошқа иложим ҳам йўк.

-Зарари йўқ, ўрганганинг ўзинига қолади.

-Мен бошқача ҳаётни хоҳлайман.

-Масалан?

-Билмадим. Ўқитувчимниги кетиб қолгим келади. Полларини ювиб юрсан ҳам майли, дейман...

-Ўқитувчинг?

-Кизик экансиз-ку... Шеърингиз гул ҳақидами?

-Нега бунақа деяпсан?

-Хамма шоирлар гул ҳақида ёзишади-ку.

-Гулни яхши кўрмайсанми?

-Жуда яхши кўраман. Уйимизда роса кўп гуллар ўстираман. Фақат шеърга унча қизик майман.

-Сал каттароқ бўлсанг, қизиқиб қоласан ҳали, балки, ўзинг ҳам ёзарсан...

-Ёзмасам керак, ўзим билан.

-Сен ким бўлиш ҳақида қатъий қарорга келиб қўй-динги?

-Йўқ, мен кўп иккилана-ман. Агар қатъий қарорга келганимда сиз билан ҳозир бу ерда гаплашиб ўтиргаган бўлардим.

Мен сухбат мавзусини ҳарчанд уринсан ҳам ўзгартира олмадим. Гап яна ва яна айланниб унинг ўйи, оиласи, ўзининг ва укаларининг дадасига кела-верди. Нима ҳам дердим, болалар билан фақат улар истаган нарса ҳақида сухбатлашиш мумкин, холос.

-Гулижон биз яна учраши-миз. Ўшанда бошқача сухбатлашиш, хўп...

...

КУТЛУГОЙ

тўла «Дада» деган сўзга ўхшайди.

-Келиб турмайдиларми?

-Пул жўнатадилар. Олдинлари келардилар. Ойим кўймадилар. Укаларимнинг дадасига ёмон таъсири қилар эмиш.

-Хат ёсанг бўлар балки?

-Ойим «Сатқаи хатинг» деганлар. Дадам бизни кетиб кетмасдан аввал уйланғанлар.

-Кел, Гулижон биз катта-

лар. Буёқда укаларим.

-Укаларингни яхши кўра-санми?

-Нима десам-экан? Ёмон кўрмайман-шуни биламан

Мен яна мавзуни ўзгартиришга уриндим.

-Гулчехра, пишириқларга устадирсан? Бармоқларинг ҳам узун-узун экан, чевар бўлсанг керак?

-Йўқ, тикишни ёқтирумайма-

-Менга китоб беруб турадилар-ку, ўша киши, хотинлариям ёқади, менга.

-Ўқитувчиям керак. Уни ҳурмат ҳам қилиш керак. Лекин ҳамма ўз оиласида баҳтли, Гулижон. Буни ҳеч қачон унту-ма. Сенга шеър ўқиб берайми?

-Ашула айтольмайсизми?

-Ичимда айтаман. Овоз чи-кариб айтсан ўзимга ёқмайди.

1998-СИЛА ЙИЛИ.

100 ЁШНИ ДОГДА ҚОЛДИРГАН МАҲБУБА БУВИ

АЗИМ Тошкент шаҳрида Маҳбуба исмли бир қизча яшаган экан. Тиниб тинчимас Маҳбуба олчаларнинг нафис гулбарглари пирпираб учуб тушиб, ерни гиламдек қоплаб оладиган фасл-баҳорни яхши кўраркан. Эрта баҳорда сочига толбаргак тақиб, дугоналари билан тўптош ўйнаб юрган даврлари ҳам шамолдек «ғув-ғув» этиб ўтиб кетди-ю, Маҳбуба ўтган-кетганнинг кўзини кўйдирадиган су-

лув кизга айланибди. Турмушга чиқибди, беш нафар фарзанд кўрибди. Лекин иштаха билан ейилаётган ошга пашша тушганидек, Маҳбубанинг ширин турмушини уруш бузиб юборибди. Маҳбуба беш нафар фарзанди билан колибди. Фарзандларига ҳам ота бўлибди, ҳам она. Ўғил-қизларини ўқитибди, улғайтирибди. Бирин-кетин неваралар туғилибди.

Бир куни Маҳбуба буви

эвараси б ёшли Мадинахонни суюб, эртак айтиб бераётган экан, тўсатдан хаёлига бир фикр келибди:

«Буни қара-я, -деб ўйлабди Маҳбуба буви. Ахир 100га кириб қўйиб-ман-ку!»

Маҳбуба буви хисоблаб караса роппа-роса 100 ёшга кирибди. Тўнғичи Хотамжон 78 ёшга, катта қизи Матлуба 75 ёш, ўртanca ўғли Асомжон 70 ёш, кенжা ўғли Илҳомжон 66 ёш ва кичик қизи Маҳфузза 60 ёшга киришибди. Невара-эваралар эса 140 нафар, ўйғе ундан ҳам кўп. Буви шунча ўйласа ҳам нечта эканлигини хисоблаётмабдилар.

-Майли саноқларига етолмасам ҳам бор эканликларига шукр, -дебди эвараси Мадинахоннинг пешонасидан ўпиди.

**СУРАТДА: Маҳбуба буви
Абдурасулов
эваралари билан.**

Туман прокуратураси ходимлари 30-мактабга бориб, 8-синф ўқувчиси Нодир Севиновга, унга таълим берган мактаб жамоасига миннатдорчилик билдирилар. Нега дейсизми?

Нодир кўп қаватли уй ёнида электр хисоблагични очишга уринаётганларни кўриб қолиб. Нодир қўп қаватли уй ёнида электр хисоблагични очишга уринаётганларни кўриб қолиб.

Уларнинг ўзини тутиши, хатти - харакатларидан шубҳаланди. Но-таниш «таъмирчилар» катта ва кучли, бунинг устига икковлон бўлишига қарамай Нодир уларни ишдан тўхтатиб, милицияга хабар берди.

Тергов жараёнида маълум бўлишича нотаниш кишилар Бухоро шахридаги бир қатор уйларнинг эгаларини зор

қақшатиб электр хисоблагичларни ўғирлаб кетишган экан.

-Нодиржон ҳушёрлик қилмаганида ўғрилар турган гапки, бу гал ҳам жиноят изиничувалатиб кетишарди, - дейди. Тўқимачилик тумани прокурори ёрдамчиси Манзура опа Хайитова - Нодирнинг харакати

ҲУШШЕРЛИК

Нодир электр хисоблагич ўғриларини тутиб берди

боис бу кимсаларнинг кирдикорлари фош этилди ва қилмишларига яраша жазоландилар.

Барча ўқувчилар Нодир Севиновдек сергак, ҳушёр бўлса дейман. Баъзан атрофимизда бўлаётган хунук ишларнинг бироз бўлса-да олди олинармиди?..

Сора ТОШЕВА,
«Бухоро муаллими»
вилоят ҳалқ таълими
ходимлари газетаси
муҳбири.

ТОВУҚ ЎРИЛАРИ

Катнашувчилар:
Мурод — ўгрибони-
ши сўқабош, 36—38
ёшларда.

Сардор — 12—13 ёш-
ларда, ўқувчи.

Сарвар — 12—13 ёш-
ларда, ўқувчи.

Сожида — 12—13 ёш-

ларда, Анбара холанинг на-
бираси.

Анбара кампир — 68—70
ёшларда.

Оқсоқол — 60 ёшда.

Холик чол — 70 ёшда.

Участка вакили — 35—37
ёшларда.

ПАРДА ОЧИЛАДИ

Нимқоронгу саҳна. Шалоги
чиккан курсидан Мурод ўгрибоши
эшик пойлай утириди. Шу пайт
эшик тақиллади.

**Мурод ўгрибоши (хавотир ара-
лаш). Ким у?**

Овоз. Сардорман:

— Мурод ўгрибоши аста эшикни
очади. Остонада Сардор пайдо
булади. Унинг қулида шакар хал-
та.

Мурод ўгрибоши (жилмайиб):
— Қойилман-е! Шу кичкина
жуссанг билан шунча нарсани кү-
тариб келдингми?

Сардор (пешонаси терни артади,
халтани ерга куяди). Арслон
изидан, йигит сўзидан қайтмас-
лик керак дегандингиз-ку!

Мурод ўгрибоши:

— Сиртлон экансен, йулбарс
ҳам олдингда мушукка айланади.
Филсан!

Сардор (хурсанд):

— Шундоқ Холик чолнинг ҳовли-
сига кирсам атроф жим-жит.
Айвондаги чироқ ҳам учган. Ойни-
нинг ёргугида товуқ катагини топ-
дим-да, манови (халтани тепиб
курсатади) товуқларни халтага со-
либ олиб келавердим.

Мурод ўгрибоши:

— Ҳеч ким пайқамадими ўзи?
Сардор:

— Зогнинг узи ўғу-у.

Мурод ўгрибоши:

— Қани товуқларингни кур-
сатчи?

Сардор дарҳол халтани тескари
агдаради. Халтадан чиқсан товуқ-
лар қақақлаб узини ҳар томонга
уради.

Мурод ўгрибоши (кўрқиб):

— Нима қилиб қўйдинг. Бу
тус туплондан қишлоқ ўйгониб
кетади-ку! Вой, шарманда! Ушла,
халтантага тик. Намунча аммамни-
нг бузогидай антраисан, Сардор!

Сардор (карахт):

— Қандай тутаман.

Мурод ўгрибоши товуқларни
тутиб, яна халтага жойлади.

Мурод ўгрибоши:

— Сал қолди-я, мелиса-чи би-

либ қолса битимизни тўкарди.
Шу пайт эшик қаттиқ тақил-
лади. Мурод ўгрибоши таррак-
дай қотади. Эшик ортидан бола-
нинг йигиси ўшитилади.

**Мурод ўгрибоши (юзига қон
югуби):**

— Бу узимизни Сарвар-ку, бо-
риб эшикни очгин-чи!

Эшик очилиб, кўйлаги енги
узилган, қули қонга бўялган Сар-
вар ичкарига киради.

Сарвар (йигламсираб):

— Анбара кампирнинг ҳовли-
сига кирсам товуқларининг катаги-
ни изладим. Қоронгидан пайлас-
лаб, эски тандирига қўлимни ти-
қиб кўргандим, лайча ётган экан,
хап дез қўлмандан тишлаб олди.

Мурод ўгрибоши:

— Вой, лапашанг, ҳали лайча-
га қўлингни тишлатиб ўтирибсан-
ми? Сардордан ўнрак олсанг бул-
майдими? Бир қишлоқнинг тову-
гини умариф келдия! Сани асли
сувинг бўши-да. Ҳали лайчанг ҳам
вововлаб бомба тушсам пинаги-
ни бузмайдиган кампирният уйго-
тиб юборгандир. (Сардорга) Асли
шу болани даврадош қўлмайлик
дегандим-а, сенга. Бундайларни
нг товуқ дегил жужага кучи ет-
майди. Ҳайф сенга, Сарвар!

Сарвар аламдан баттар йиг-
лайди. Сардор гоз булиб, унга
кулиб қараб туради.

Сардор:

— Мурод ака, бу пашшани чи-
вин дейдии...

Мурод ўгрибоши:

— Бундин бушанглигидан ўт-
тиз икким тукдилай деягти.
Бу қандай мактабга бориб қайтар-
кан. Қиз боладай куз ёшини дар-
қилиб ўтириди.

Эшик секин тақиллади. Сар-
дор ўгриби эшикни очади. Остон-
ада Анбара кампир, унинг наби-
раси Сожида, Холик чол оқсоқол
ва участка вакили пайдо булади.

Участка вакили:

— Угриларнинг бошпанаси шу
ер экан-да.

Анбара кампир:

— Ўй даҳлизида ўгирсан бир
боланинг чинқириги чучитиб

иборди. Лайчаем таёқ еган каби
вовуллайди дент. Бола девордан
оша туриб умбалоқ ошиб йи-
килди. Набирам Сожида уни
уғри бора келавердим.

Сожида:

— Вой, бу менинг синфдош-
ларим Сардор билан Сарвар-ку!
Иккисиям синфи орқага тор-
тиб юради. Китоб деса лабидан
учук тошади.

Оқсоқол:

— Ҳамид билан Султоннинг
ўғиллари. Иккаласиям назорат-
сиз қолган. Бирининг онаси, би-
рининг отаси касал. Шифоҳо-
нада ётибди. Ўдагилар ташвиш
билан бўлиб, иккисини унтиши-
ган.

Холик чол:

— Товуғини ўгирлаганини
сезиб турдим. Қани қаерга олиб
бораркан деб изидан пойлоқчи
булиб юрдим. Ҳой, анови халта-
даги товуқлар бизни булса ке-
рак. (Ҳазиллашиб) Жоноворлар-
нинг гийқ-гийқидан танияпман.

Участка вакили:

— Ҳаммасига манови мўяса-
фид айбдор (Мурод ўгрибошига
ишора қиласди). Болаларни ёл-
гон билан роса қорнини туйдир-
ган. Сунг уларни тезлаб ўгир-
ликка ўндаган.

Оқсоқол:

— Не бўлганда ҳам манови
боловлар кишилогимиз юзини ер-
га каратди. Сут тиши тупмай
уғри деган ном олди.

Сардор (йиглаб):

— Мен бормоқчи эмасдим.
Мурод ака арслон изидан қайт-
майди деб...

Сожида:

— Баҳоналаринг тош бос-
майди.

Сарвар:

— Жон, Сожида, бизларни
кечир. Мен товуқларингни ўгир-
лашади...

Сожида:

— Барибир ўгирликка урин-
динги, ўгрисан.

Участка вакили:

— Тўғри айтгасан, қизим.

Мурод ўгрибоши:

— Мен ҳеч нарса кўрган эмасман.

Оқсоқол:

— Фақат — бебурд одам лафзиз
булади.

Участка вакили:

— Кетдик. Таянч пунктида қол-
ганини гаплашамиз. Ўша ерда ад-
латни қарор топтирамиз.

Оқсоқол (ўлтиз ўзи қолиб):

— Мана, болаларим. Мактабга бормай,
куринганга кессан отиб, муштукла-
бид юрганларни аҳволи шу. Улар
бекорчиликдан зерикиб Мурод ўг-
рибошига тузогига илинади. Ун-
дан ўгирликни ҳадисини олади.

Оҳир-оқибатда сирлари фош булди.
Курајисанларки, Мурод ўгрибоши
гапидан тоғди. Ўгрида ўз, шарми,
ҳаё бўлмайди. Келинглар, яхшилар-
ни изидан эргашинглар. Одбли,
билимли бола булиб мактабларинг
обруйини ети иқлимга ўйинглар!

Мурод ўгрибоши:

— Ҳали сенга гап кўпмасим-

Мактаб саҳнаси учун

дан Сарвар келганди.

Сардор:

— Жудаим ёлғончи экансиз. То-
вуқларни...

Мурод (хезланиб). — Бас-е!

Участка вакили:

— Ана ким ёлғончи-ким тугри-
лигини пайқаб олгандирсиз.

Угри ўгрини курганда жуха-
роздай чукишади.

Сардор (йигламсираб):

— Мен ўгри эмасман.

Оқсоқол (Мурод ўгрибошига):

— Ьашинг улгайиб ҳам қўйилма-
диган қўйилмадинг-да. Үзинг-ку ов-
сарсан, манови бузокдан юмшоқ
болаларга ҳам қорангни суртишга
улурибсан. Садқа одам кет!

Холик чол:

— Иносоғизда иймон бўлмайди.

Анбара кампир:

— Болалар гўллик қилибди. Ас-
ли Муродни худо урган. Энди нима
булади, ука (участка вакилига ўгри-
лади).

Участка вакили:

— Ўгирликни катта-кичиги бўл-
майди. Мурод акаси билан иккиси-
ни қамаймиз.

Сардор ва Сарвар (бараварига):

— Кечиринглар, энди, ҳеч ҳам
бундай қўймаймиз. Мактабда үқиши-
ни қолдирмаймиз, интизомсизлик
қўймаймиз.

Участка вакили:

— Ҳали синфдошларинг уртаси-
да муҳокама қиласди. Қани, Сар-
дор халтантаги кутар-чи. Бу ашён-
диди.

Сардор:

— Менинг халтаммас, Мурод ака-
ни.

Мурод ўгрибоши:

— Мен ҳеч нарса кўрган эмасман.

Оқсоқол:

— Фақат — бебурд одам лафзиз
булади.

Участка вакили:

— Кетдик. Таянч пунктида қол-
ганини гаплашамиз. Ўша ерда ад-
латни қарор топтирамиз.

<